



KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů



*Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.*

I/2016
8. ročník

ROZHOVOR
S ALEŠEM
GERLOCHEM

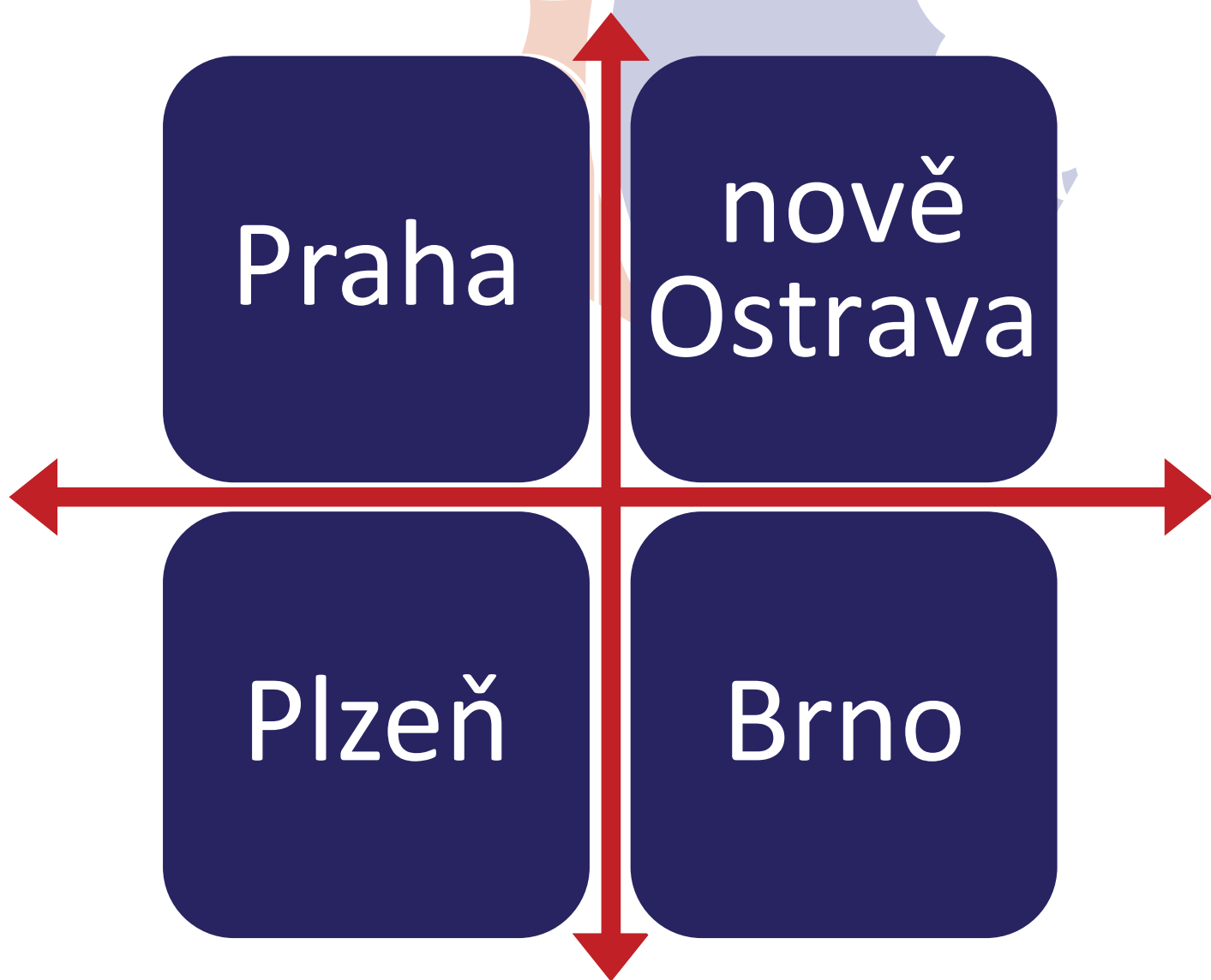
DLUHOVÉ KRIZE
V ARCHAICKÝCH
KULTURÁCH

K TRANSPARENTNOSTI
POSTAVENÍ
ZAJIŠTĚNÉHO
VĚŘITELE



vydává Exekutorská komora
České republiky

BEZPLATNÉ PORADNY EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR



www.ekcr.cz



PRÁVO MÁ BYŤ SPRAVODLIVÉ

JUDr. Stanislava Kolesárová

členka prezidia Slovenskej komory exekútorov,
súdna exekútorka, exekútorský úrad so sídlom
v Banskej Bystrici, nová členka redakčnej rady
Komorných listů



Nedávno pri rozhovore jeden vážny sudca, dokonca sudca ústavného súdu povedal, aby právnici pri svojej práci nezabúdali o.i. na to, že právo má byť spravodlivé. Toto si často pripomínam, keď predo mnou sedí ten, kto sa nevie dostať k výživnému, nevyplatennej mzde, neuhradeným faktúram apod. Terminus technicus - oprávnený.

Záujem oprávnených totiž akoby úplne vypadol z hľadáča tvorcov zákonov. Oprávnený, ktorý sa musel o svoju pohľadávku postarať, žalovať na súde, dokazovať, podať návrh na vykonanie exekúcie, ťahá za neprímerane krátky koniec. Mám pocit, že najmä u fyzických osôb – snáď v každej druhej rodine – je už niekto, kto sa márne domáha svojich peňazí. Nezaplatené mzdy, nevrátené pôžičky, nešťastné príbehy ručiteľov, matky, ktoré nemajú zabezpečené ani životné minimum, živnostníci, pre ktorých je živnosť už odvodená skôr od slova živorit', ale aj malé firmy, ktoré sú závislé od toho, či im veľkí alebo dokonca štát uhradí svoj záväzok. Často rezignujú. Rezignujú na spravodlivosť.

Ak jedna z ostatných noviel slovenského Exekučného poriadku zabezpečila všetkým dlžníkom, fyzickým osobám, (pri akýchkoľvek zrážkach) istotu životného minima, patrilo by sa, aby životné minimum nebolo len výsadou dlžníka – povinného v exekučnom konaní. Oprávnení a najmä tí, ktorých pohľadávky sú prednostné, vrátane obetí trestných činov, to všetko sú prípady, keď by sa mal preferovať záujem oprávneného.

Ale nielen absencia záujmu štátu o oprávnených – aj nadradenosť veľkých hráčov a štátu samotného dáva "zabrať" pojmom ako je rovnosť účastníkov konania. Môžeme chcieť, aby malí dlžníci platili svoje dlžoby, ak ten na najvyšší (myslím samozrejme z hľadiska správneho) má radikálnu, temer absolútnu imunitu? Istá pracovníčka právneho oddelenia jedného z ministerstiev dokonca bohorovne v námietkach voči exekúcii uviedla, "...ak by aj teoreticky nejaký majetok štátu ex lege exekúcii podliehal, aj tak by bol nevyhnutne potrebný na plnenie úloh štátu a na dosiahnutie verejnoprospešného účelu." Len aby bolo jasno a inými slovami: ak by sa aj našlo niečo, čo možno postihnúť v prospech oprávneného, aj tak súd musí zastaviť celé konanie, pretože úlohy štátu a verejný prospech sú nad akékoľvek dodržanie zákona.

Rada by som verila, aby právo mohlo byť spravodlivé. Aby súdni exekútori, ktorí za krátku dobu vidia neuveriteľný rozsah odvrátenej strany ľudských osudov, čo možno advokáti, sudcovia, notári nezažijú za roky, nemuseli končiť svoju právnickú kariéru s presvedčením, že právo a spravodlivosť je veľmi drahý princíp.

A možno práve preto, že exekútori časťou svojho poznania nastavujú zrkadlo vzťahom spoločnosti, si o nich kdekoľvek rád obtrie topánky. Lahko by sme mohli zistiť, že to zrkadlo je krivé.

Trochu ponuré? Asi áno. Ale občas sa pritrafí niekoľko statočných, ktorí už nemajú o čo prísť, a tak hrajú vabank. Počin malých firiem, ktoré sa opovážili postaviť proti Váhostavu bol kauzou, ktorá iste odznela aj v Českej republike. Ten koniec nie je celkom šťastný alebo možno len polovičné. Ale sú to vari prví oprávnení, ktorí nahlas a verejne povedali, že chcú len to, čo im patrí. Nič viac, nič menej.

OBSAH

ROZHOVOR	6 Malý dluh je problém dlužníka, velký je problémem věřitele rozhovor s prof. JUDr. Alešem Gerlochem, CSc., prorektorem pro akademické kvalifikace Univerzity Karlovy v Praze
ČLÁNKY	10 Řešení dluhových krizí v archaických kulturách v kontextu současnosti Mgr. et Mgr. Jiří Flam 15 Exekutorské zástavní právo dle právní úpravy účinné od 1. 7. 2015 Mgr. Michal Jančuška 20 K transparentnosti postavení zajištěného věřitele Mgr. Tomáš Trojan
JUDIKATURA	25 Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková 28 Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
STANOVISKA KOMORY	30 Nová právní stanoviska Exekutorské komory ČR rubriku připravil Mgr. Ing. Antonín Toman
RECENZE	32 Národnostní menšiny v socialistické Jugoslávii Mgr. Jiří Pokorný

Autor fotografie na titulní straně a snímku u interview: Petra Škarková

ABSTRAKTY

Mgr. et Mgr. Jiří Flam

Řešení dluhových krizí v archaických kulturách v kontextu současnosti

Článek představuje několik historických způsobů řešení dluhových krizí, přičemž zároveň ukazuje, že sama existence dluhů a dluhových krizí provází lidskou civilizaci již tisíce let, a není tudíž v současnosti novým či nečekaným fenoménem. Prvním z představených řešení je úplné zrušení dluhů, jež vyhlásil athénský archón Solón. Následuje analýza důsledků tohoto kroku, jenž vedl k tyranidě Peisistratově. Jednorázové odpuštění dluhů je postaveno do kontrastu s knihou Leviticus, v níž je patrná snaha o preventivní způsob řešení dluhových krizí v podobě včasného hledání společenské rovnováhy. Autor v článku ukazuje, že jednotlivá řešení a jejich následky mají úzký vztah k etice – řešení vycházejí z určitého způsobu etického náhledu na problém dluhové krize a sama vyvolávají i nechtěné důsledky v etické rovině. Tyto důsledky jsou představeny v kontextu současných úvah, jak se vypořádat s nežádoucími jevy současné existence dluhů.

Mgr. Michal Jančuška

Exekutorské zástavní právo
dle právní úpravy účinné od 1. 7. 2015

Práce si klade za cíl stručným způsobem popsat hlavní rozdíly v právní úpravě exekutorského zástavního práva před a po novele exekučního řádu provedené zákonem č. 139/2015 Sb. a současně hlavní rozdíly mezi právní úpravou exekučního řízení a zvláštní úpravou exekučního řízení ke zřízení exekutorského zástavního práva. Věnuje se mimo jiné důvodům zákonodárce a okolnostem, které vedly k přijetí nové právní úpravy. Článek dále popisuje průběh exekučního řízení vedeného zřízením exekutorského zástavního práva po novele po jednotlivých krocích, věnuje se nákladům tohoto typu exekuce a uvádí již některé praktické zkušenosti s aplikací nové právní úpravy.

Mgr. Tomáš Trojan

K transparentnosti postavení
zajištěného věřitele

Text článku se věnuje pravděpodobně zapomenutému účelu ustanovení § 337c odst. 4 věty první a druhé, zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (o uspokojování úroků a úroků z prodlení mladších a starších tří let od rozvrhového jednání), a to vzhledem ke zřejmé inspiraci tohoto ustanovení v předchozích právních úpravách. Následně se autor zabývá tím, jak se v čase vyvíjelo postavení zástavního věřitele, a to zejména s ohledem na předvídatelnost toho, zda jeho pohledávka přihlášená do dražby v exekuci prodejem nemovitosti bude uspokojena v rámci rozvrhu. Článek rovněž upozorňuje na skutečnost, že právní úprava procesních předpisů, a to včetně jejich novelizací, se významným způsobem dotýká samotné podstaty zástavního práva.

MALÝ DLUH JE PROBLÉM DLUŽNÍKA, VELKÝ JE PROBLÉMEM VĚŘITELE

rozhovor s prof. JUDr. Alešem Gerlochem, CSc.,
prorektorem Univerzity Karlovy
v Praze, místopředsdou
Legislativní rady vlády,
významným českým právníkem



připravila redakce

Čím je Dostojevskij pro literaturu, tím je profesor Gerloch pro české právo. Je předním ústavním právníkem, prorektorem Univerzity Karlovy v Praze a vedoucím dvou kateder na Právnické fakultě, v jejímž čele stál osm let. Publikoval více než 160 vědeckých a odborných prací. Komorní listy se ho ptaly nejen na jeho akademické působení. Podstatná část rozhovoru se týkala systému vymáhání pohledávek.

Chovají občané respekt k právu? A pomáhají jej budovat příslušné instituce?

Pěstovat by se měl nejenom respekt k právu a institucím, ale i důvěra v právo a instituce, které právo vytvářejí a aplikují jej. V současnosti je to však trochu problém. Existuje velké množství právních předpisů, které jsou poměrně nepřehledné a které často prochází změnami. Dalším aspektem jsou některá překvapivá rozhodnutí soudů, která nejsou jasná ani širší veřejnosti, ani odborníkům. V důsledku toho se pak zejména mediálně vytváří vědomí, že je vše špatné, že se všude krade, že všichni někomu dluží. Aniž se kvantifikuje, vytváří se dojem, že jde o masové jevy. V souhrnu to pak nepůsobí příliš pozitivně. Osobně jsem tímto vývojem překvapen. Vždyť na konci 80. let se hovořilo o tom, že nastává zlatá éra právníků. V současnosti ale není právníká profese příliš oblíbená či ceněná.

Čím je to způsobeno?

Těch příčin je zřejmě víc. Máme více úrovní, ze kterých se právo tvoří. Patří mezi ně nejen Parlament a vláda, ale i mezinárodní právo a právo Evropské unie. Důsledkem je právní řád, který je velmi rozsáhlý a ne zcela koordinovaný, který není přehledný a srozumitelný.

Patří k těmto příčinám i nízká míra osvěty?

Také. Klíčová je informovanost lidí, jež bohužel stále není dostatečná, i když se na ni média zaměřují víc než dříve. Příkladem je třeba presumpce nevinoty. Je to jedna ze základních zásad trestního práva, která je obecně známa. Ale je-li dnes někdo obviněn, nebo dokonce obžalován, má veřejnost pocit, že má být i odsouzen. Nestane-li se tak, velká část lidí se tomu diví. Uniká jim, že teprve soud rozhoduje o vině a trestu.

Existuje otázka viny i v oblasti dluhů?

Ptejme se spíše, zda existuje objektivní odpovědnost. V zásadě ne, protože o svém zadlužení rozhoduje každý sám. Je ale třeba říci, že dluhem v daném smyslu se rozumí situace, kdy je závazek splatný. Pro soudobou společnost je totiž jinak typické, že téměř všichni jsou zadlužení, počínaje státem, konče poslední fyzickou osobou. Nemůžeme však zaměňovat dluhy s půjčkami a úvěry. Pokud jsou půjčky řádně spláceny, právo nemůže jejich spotřebitele považovat za dlužníky v uvedeném smyslu (tzv. neplatiče). Problémy začínají až po uplynutí lhůty ke splatnosti. Půjčku nebo úvěr si ale bere každý sám, rozhoduje o míře svých závazků a následně i jejich řádném a včasném uhrazení a naopak neuhrazení, a v tomto smyslu je zde volní subjektivní stránka. Dnes by ovšem asi bylo přehnané žádat, aby nikdo neměl žádné půjčky a firmy neměly úvěry.

Jak se coby ústavní právník díváte na stávající systém vymáhání pohledávek?

Podle mě je dost komplikovaný. Je otázkou, zda ona dichotomie mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí, která existuje 15 let, je správná. Máme vedle sebe soudní vykonavatele a soudní exekutory působící na určitém hybridním pojetí, které kombinuje soukromý a veřejný prvek. Možná by při rekonstrukci občanského soudního řádu stálo za to zvážit omezení soudního výkonu rozhodnutí jen na určité, skutečně specifické případy. Určité odlišení tu dnes již je, ale podle mého názoru by mohlo být výraznější.

Orientují se účastníci v této dvoukolejnosti?

Předmětná právní úprava je dost komplikovaná. Pro laika-neprávníka je to velký problém. Často ani netuší, jak má postupovat nebo jaké jsou druhy exekuce. Připomněl bych, že vždy platilo: Výkon rozhodnutí je nejobtížnější fází řízení. Relativně snadno se dosáhne nějakého rozhodnutí o tom, že vám někdo dluží. Ovšem hůř se dosáhne toho, že vám ty peníze dlužník reálně vrátí. Dokonce se říká, že malý dluh je problém dlužníka a velký dluh je problémem věřitele. Takže i věřitel si musí být vědom toho, jak, komu a kolik půjčuje. Určité riziko bude nést vždy, to si musí uvědomit. Druhý moment se pak týká včasné obrany. Dlužník se nemůže domnívat, že v exekuci zvrátí samotné rozhodnutí o tom, že vůbec je dlužníkem. Je-li zde pravomocné rozhodnutí, je zkrátka povinen jej splnit. Ve fázi výkonu rozhodnutí již nemůže zvrátit prvotní rozhodnutí o své povinnosti zaplatit. Má-li námitky vůči meritum věci, musí se bránit už v nalézacím řízení. Nemůže opomíjet výzvy, žaloby atd.

Kde je hranice odpovědnosti za dluhy? Lze ji, jak jste naznačil, vymezit výší dluhu po splatnosti?

V pozitivně právním smyslu je vždy odpovědný dlužník, jsou-li dány zákonné důvody a je-li to již potvrzeno pravomocným rozhodnutím. Ta situace ale fakticky nikdy nebude úplně stejná. Někdy se dokonce uvádí, že právo nepůsobí na dvě skupiny lidí – na úplně bohaté, protože mají dostatek prostředků, díky nimž se vyhnou třeba právě zadlužení, v případě potřeby pak mají dost peněz na schopné advokáty, a na velmi chudé, na kterých si nelze nic vzít a kteří žijí v nuzné sociální situaci. To je bohužel poměrně častý případ, který se rozšiřuje. A s tím je spojen i společenský aspekt. Ti, kteří jsou v slabší sociální situaci, chtějí mít slušné vybavení domácnosti nebo si chtějí dopřát rekreaci a jsou ochotni zadlužit se, aby tohoto standardu dosáhli. Na druhé straně je zde řada společností, které jim nutí půjčky, i když je jasné, že tito lidé je budou obtížně splácet. Vytváří se tedy paradoxní situace, kdy se na nesolventní osoby vytváří tlak na to, aby se prostřednictvím hmotných statků asimilovaly, přitom je jim nabízena nevýhodná cesta, jež je uvrhne do hlubšího deficitu.

Existuje pro tyto lidi východisko?

Zajímavý je nejnovější návrh ministerstva spravedlnosti. Zastím byl prezentován pouze v konceptu, nikoliv detailně. Spočívá v tom, že dlužník by po dobu sedmi let v rámci přísnější

regulace odváděl vše nad úroveň životního minima za účelem splácení. Nebyl by však povinen zaplatit, co dluží, a to ani do výše 30 %. Musel by zaplatit vše, co může, a dále se nezadlužovat. V tomto by byl po uvedené době kontrolován. Popsané řešení by však nemělo být univerzální. Je nebezpečné, aby se jakkoliv podporoval předpoklad, že se lidé mohou zadlužit či předlužit a poté již nebudou muset své dluhy splácet.

Za jakých okolností by bylo spravedlivé odpustit dluhy?

Zřejmě jsou například zdravotní a sociální důvody. Mělo by se ale rozlišovat mezi tím, kdy se někdo zadluží proto, aby dosáhl standardu, na který nemá, od situace, kdy půjčka byla rozumná a adekvátní jeho poměrům, jež se zásadně změnily a nemohly být předvídané. I zde se ale lze pojistit, např. na nemoc či ztrátu zaměstnání. To se někdy podceňuje. Nastal-li nepředvídatelný stav, lze uvažovat o oddlužení. Ale viděl bych to jako výjimečnou záležitost. A pokud oddlužit, pak v režimu, v němž bude dlužník pod kontrolou. Zdá se, že přibývá lidí, kteří jdou do rizika záměrně, přitom je už na počátku jasné, že nebudou schopni splácet. Jsou to případy lidí, kteří nemají trvalý pobyt, jsou hlášeni na obecním úřadu, jsou ve vězení, mají i jiné dluhy. Otázkou také je, zda je lepší regulovat exekuční praxi, nebo spíše omezovat např. nebankovní poskytovatele půjček.

Jak tedy vést věřitele k tomu, aby půjčovali odpovědně?

Zákonodárce může nastavit určité bariéry. Může např. upravit požadavky kladené na instituce, které půjčují. Jak jsem řekl, jde zejména o nebankovní sektor. V Poslanecké sněmovně již leží vládní návrh zákona v tomto směru. Podle mě ale nejde jen o právní zásahy, jako spíše o vytvoření podmínek pro to, aby všichni měli základní životní standard. Neřešíme jen otázku předlužení. Nejprve minimalizujeme rozsah sociálních skupin, které se do této situace dostávají nebo v ní jsou. Zabýváme se také otázkou zaměstnanosti, výše minimální mzdy a důchodů nebo podmínek pro stabilitu rodiny. Současná vláda činí v tomto směru potřebné kroky.

Může se dnes věřitel spolehnout na to, že je jeho pohledávka vymahatelná?

Asi úplně ne. Je to podobné jako u prodeje potravin. Budete-li obchodovat s ovocem, nečekáte, že vše prodáte do posledního kusu. Cca 10 % zboží bude nekvalitní, zkažené apod. Proto navýšíte cenu za ostatní zboží, abyste kompenzovala ztráty. Věřitelé postupují podobně. Musejí kalkulovat s tím, kolik

procent půjček bude uhrazeno dobrovolně. Zkrátka si musejí uvědomovat rizika půjčování. Je pravda, že systém vymáhání není dostatečně efektivní a leckdy je dost zdlouhavý. Stojí ale za to uvažovat o obratu od myšlenky, že vymůžu vše nebo téměř vše, k ideji, že musím zvažovat míru rizika a do určitých transakcí nejít.

Je právě nedostatek odpovědnosti faktorem, který v očích veřejnosti mění věřitele na lichváře?

To je proces určité generalizace, která je medializována, někdy možná až nadměrně. Odlišujeme ale mezi dvěma situacemi. Když potřebuji půjčku na bydlení, jdu do banky a požádám o ni. Banka si mě prověří a podle toho se rozhodne, zda mi vyhoví. Iniciativa je tedy na straně toho, kdo si peníze půjčuje za podmínek stanovených bankou, která žádá určité garance. V takovém případě však peněžní ústav není a nemůže být v pozici lichváře. Mohu jít do jiné banky a hledat výhodnější podmínky. Opakem je situace, kdy na mě někdo působí a nabídne mi rychlou půjčku. Až posléze si uvědomíte, že úrok je 20 i více procent a že zaplatíte nepřiměřeně mnoho. A vzniklo to tak, že vás někdo přemluvil a že využil chvíle, kdy jste neuvažovali racionálně. Najednou se pak tento věřitel ukáže jako tvrdě vymáhající. Půjčka přitom nevznikla z iniciativy dlužníka. Ten se ale rázem ocitá v negativní situaci a hledá rychlé řešení. Bohužel leckdy znovu na špatném místě. Pro určitou skupinu obyvatel je to problém. Negativní pocit, který z toho vzniká, je do jisté míry oprávněný.

Jaká je podle Vás budoucnost vymáhání dluhů v Česku?

Na tuto otázku úplně nemám odpověď. Zvažovat musíme několik skutečností. Zaprvé působení sociálního státu, který by vytvářel podmínky pro plnou zaměstnanost, pro přijatelnou minimální mzdu, pro přijatelné životní podmínky mladých rodin a důchodců a který by nevedl k neodpovědnosti v chování spotřebitelů. To je otázka dlouhodobějšího působení. Kladl bych ji na první místo před jakékoliv jiné mechanismy. Druhý moment spočívá v působení práva tak, aby zákony omezovaly možnosti lichvářských úroků, nezodpovědného půjčování osobám, u nichž se musí předpokládat, že nebudou schopny splácet. Musí se zkrátka předejít „záměrnému zadlužování“. A teprve třetí je efektivní mechanismus vymáhání, včetně fungování soudních exekutorů, kteří se podle mě v zásadě osvědčili. Nyní jde spíše o vyladění některých dílčích otázek – potírání excesů, důsledné uplatňování kárných opatření apod. Vzhledem ke zmíněnému hybridnímu východisku činnosti

soudních exekutorů se mi ani nejeví smysluplná teritorializace jejich působení. Soudní exekutoři nejsou soudci.

Vzdělává Právnická fakulta Univerzity Karlovy své studenty v oblasti exekučního práva?

Problematika výkonu rozhodnutí je samozřejmě součástí naší výuky. Hlavně v civilním právu, ale i ve správním, finančním či trestním právu. Fakulta dlouhodobě spolupracuje se soudy, kde je oblast vymahatelnosti práva reflektována. Větší pozornost je ale z hlediska volitelných předmětů věnována insolvenčnímu právu. Speciálně s Exekutorskou komorou ČR dosud žádné projekty tohoto typu nemáme, i když bychom o nich do budoucna mohli uvažovat. Dobré zkušenosti již máme s Českou advokátní komorou nebo s Notářskou komorou ČR. Studentům navíc nabízíme i praktické zkušenosti, a to v mnohem větší míře než dříve. Na fakultě působí i Mezioborové centrum rozvoje právních dovedností.

Kam nyní Vy sám upínáte síly? Jaké jsou Vaše priority pro nejbližší období?

Hlavně působení v akademické oblasti. Vedu dvě významné katedry – Katedru teorie práva a Katedru ústavního práva. Rád přednáším a vůbec působím mezi studenty. Vazbu mám i na legislativní činnost, řadu let působím jako místopředseda Legislativní rady vlády. Jsem i prorektorem Univerzity Karlovy a před sebou mám ještě minimálně dva roky funkčního období. Už jako děkan jsem získal širší pohled na Univerzitu. Nyní ji intenzivněji vnímám jako společenství různých oborů a pohledů na řadu otázek, nejenom v rámci společenských věd, ale i medicíny, přírodních věd apod. Setkávám se s lidmi z rozdílných oborů s různými způsoby myšlení a názory. Takže to je docela zajímavé. Vnímám to jako posun od života, na který jsem byl zvyklý, tj. od života v určité komunitě, pro kterou je charakteristická obdobná argumentace a základní přístupy. Nadto Právnická fakulta neměla více než deset let prorektora, tudíž v užším vedení Univerzity jsem pro ni myslím vítaným zástupcem, díky němuž má silnější hlas.

Zbývá Vám někdy volný čas?

To je do značné míry o organizaci, o pomoci lidí, především rodiny, ale i kolegů, spolupracovníků, administrativního aparátu. Bez nich to nejde. Zadáváte úkoly, máte připomínky, kontrolujete. Ale potřebujete tým a schopné lidi. Jejich práci se snažím vždy ocenit. Pokud jde o koníčky, zajímám se o novodobou his-

torii či současný stav politického dění u nás i ve světě. Aktivně se pak věnuji turismu. Je ale pravda, že volného času moc není a že zatím převládá pracovní aktivita. Úplně mezi tím však nerozlišuji. Mám štěstí, že vykonávám činnost, která mě baví a kterou dělám rád.

ŘEŠENÍ DLUHOVÝCH KRIZÍ V ARCHAICKÝCH KULTURÁCH V KONTEXTU SOUČASNOSTI

Mgr. et Mgr. Jiří Flam
právník Exekutorské komory ČR,
ředitel Ústavu legislativních studií, z. ú.

Počet osob, proti nimž je vedeno exekuční řízení, se stal v uplynulých měsících opakovaně předmětem zájmu médií, a tím v jistém smyslu i předmětem zájmu české společnosti. Počet fyzických osob nacházejících se v exekuci sice meziročně poklesl, přesto ale dosahuje čísla překračujícího 900 000. Nabízí se proto otázka, zda uvedenou skutečnost již interpretovat jako projev určité dluhové krize, která vyplývá z právního a ekonomického systému České republiky a kontextu skutečných životních potřeb dlužníků, či zda se stále jedná o projev určitého etického problému.

Problém zadlužení a nesplácení dluhu by mohl být označen jako etický problém dlužníků, pokud by zadlužení a následně neplacení dluhů vyplývalo ze skutečnosti, že je v ekonomických možnostech dlužníka svůj dluh uhradit, dlužník ovšem dobrovolně preferuje tok svých ekonomických prostředků jiným směrem, než je úhrada existujících dluhů. Etický problém spočívá v tom, že existuje závazek dlužníka splnit existující

¹ Solón byl zvolen athénským archontem nejspíše v letech 594/593 př. n. l. Své zákony proto vyhlásil nejspíše roku 592/591 př. n. l. Srov. OLIVA, P. Solón. Praha: Svoboda, 1971, str. 56. „Když byla ústava (Drakónova – pozn. autora) takto uspořádána a většina otročila několika mužům, povstal lid proti urozeným. Jelikož rozbroje byly prudké a obě strany stály dlouhý čas proti sobě, zvolily si společně za prostředníka a archonta Solóna a svěřily mu správu obce. Solón patřil svým původem a proslulostí mezi přední občany, ale svým majetkem a postavením mezi střední. ... A vůbec stále přičítá vinu boháčům. Proto také na počátku své elegie uvádí, že se obává jak lakotnosti, tak domýšlivosti, protože to bylo příčinou nepřátelství.“ (Aristoteles, Athénská ústava 5, 1–3) Srov. ARISTOTELÉS. Athénská ústava. Praha: Baset, 2004. ISBN 80-7340-061-8, str. 33.

dluh, ovšem dlužník má jiné životní preference než plnit své dluhy. Na druhé straně právního vztahu ovšem vždy stojí nějaký věřitel, což v posledku znamená, že požitek, který si na základě existujícího dluhu dopřává dlužník, si nemůže dopřát věřitel, ačkoli z podstaty věci má na tento požitek věřitel významnější právo než dlužník.

Problém nesplácení dluhu by naopak mohl být označen spíše jako ekonomický a systematický problém, případně jako etický problém celé společnosti, např. pokud by dlužník v zájmu zachování svého života a zdraví byl nucen žít na dluh, protože bez něj by nebyl schopen vůbec přežít. Pak by šlo tvrdit, že není povinnost dlužníka dluh hradit, neboť dlužník není povinen obětovat svůj život či zdraví jen kvůli uhrazení dluhu – ovšem za situace, že by neuhrazením dluhu nebyl na životě či zdraví ohrožen i věřitel.

Již na počátku článku lze říci, že při nemožnosti dluh splatit je vyloučeno, aby v průběhu exekuce došlo k ohrožení dlužníka na životě a zdraví. Dle § 266 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, může soud na návrh odložit provedení výkonu rozhodnutí, jestliže se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. Možnost obsažená v § 266 tedy znemožňuje, aby se orgánem veřejné moci prováděné nucené vymáhání dluhů stalo příčinou ohrožení člověka z hlediska jeho života a zdraví. V tomto smyslu lze konstatovat, že problém nesplacených dluhů je ve většině stále etickým problémem dlužníka, neboť exekuční řízení nejsou exekutory ani soudy ve významné míře odkládána dle § 266 občanského soudního řádu.

Dluhové krize ovšem v sobě nesou i jiný typ etických otázek, než je ta uvedená v předchozím odstavci. Zároveň lze říci, že dluhové krize i etické otázky s nimi spojené nejsou pro lidskou civilizaci žádnou novinkou, lze se s nimi setkat již od vzniku prvních civilizací, lze tudíž předpokládat, že nás budou provázet i nadále jako věc přirozená. V následujícím textu jsem pro-

to zvolil dva způsoby řešení dluhových krizí, Solónovo řešení dluhové krize a biblické řešení dluhové krize, jež chci blíže představit a porovnat. Pohled do historie nám umožní mít větší odstup od současnosti, tudíž i jinou perspektivu posuzování otázky současného problému zadlužení. Volba historických příkladů je samozřejmě i projevem svobodné volby a vnitřního zalíbení autora v tomto historickém období.

Solónovo¹ řešení dluhové krize – seisachtheia

Solónovo řešení dluhové krize lze shrnout jako jednorázové zrušení dluhů², po němž následovala změna ústavního zřízení státu (polis Athény)³. Potřeba změny ústavního zřízení státu – obce vyplývala právě z existující dluhové krize, která vhněla občany obce do dlužního otroctví. Část občanů nejprve pracovala přímo v obci v postavení nádeníků u vlastníků rozsáhlých pozemků, pokud ale tito občané nebyli schopni ze své práce dluh splatit, byli přeprodáváni dále do okolních obcí v postavení otroků, tj. osob nesvobodných bez občanských práv. Část osob z Athén raději emigrovala vzhledem k riziku prodání do otroctví. Lze usuzovat, že tento stav trval více let, prameny totiž hovoří o tom, že část Athéňanů pobývajících v okolních obcích již ani neznala athénský jazyk. Přesto byly i tyto osoby zbaveny dluhů a vyplaceny z otroctví a byl jim umožněn návrat do Athén.

Samo zrušení dluhů s sebou ale přineslo i významný dopad na věřitele. Úplným odpuštěním dluhů zanikl jejich nárok na uhrazení pohledávek, přičemž tento fakt nelze jednoznačně interpretovat tak, že lid byl konečně osvobozen od několika majetných osob, které své spoluobčany prodávaly do otroctví. Aristotelova Athénská ústava totiž obsahuje zmínku o zneužití institutu oddlužení, které spočívalo ve skutečnosti, že si část občanů, která věděla o tom, že se odpuštění dluhů chystá, vypůjčila významné částky s cílem je neplatit. Po odpuštění dluhů jim bohatství zůstalo, takže samotné odpuštění lze vnímat nejen jako osvobození občanů Athén z otroctví, byť k tomu nepochybně také došlo, ale i jako přesun významné části majetku

² *Seisachtheia* – setřesení břemene, z řeckého *seiein* – setřást a *achthos* – břemeno. Srov. rovněž *DIOGENÉS LAERTIOS. Životy, názory a výroky proslulých filosofů. Pelhřimov: Nová tiskárna, Pelhřimov, s.r.o., 1995, str. 47 a GROTE, G. History of Greece: From the Time of Solon to 403 B.C. London: Routledge, 2000. ISBN 0-203-42584-7, str. 21.*

³ Změna spočívala v definici politických práv kritériem bohatství namísto původu. Zavadeny ovšem byly i nové právní instituty, např. odvolání proti rozsudku, regulace právního jednání žen a dětí, ustanovení menšího shromáždění lidu jakožto formy výboru lidového shromáždění aj. Srov. *LEVI, P. Svět starého Řecka. Praha: Knižní klub, 1995. ISBN 80-7176-2014-8, str. 91 – 95. K ideji „polis“ více rovněž in: ALMEIDA, J. A. Justice As an Aspect of the Polis idea in Solon's Political Poems: A Reading of the Fragments in Light of the Researches of New Classical Archaeology. Leiden: Brill Academic Publishers, 2003. ISBN 9789004130029, str. 207n.*

⁴ Aristotelés odkazuje právě na problémy s aplikací práva, občané měli zřejmě problém zákony vyložit a aplikovat, proto výklad požadovali po Solónovi. Solón se se situací vypořádal po svém – na deset let odjel z Athén, jelikož „nechtěl svou přítomností vyvolávat nenávisť“. Dle Aristotela Solón nepokládal za správné, aby vysvětloval zákony, protože pokládal za důležitější, aby bylo dodržováno to, co bylo napsáno. Srov. *ARISTOTELÉS. Athénská ústava. Praha: Baset, 2004. ISBN 80-7340-061-8, str. 30.* Uvedená Aristotelova poznámka může naznačovat, že tehdejší zákonodárství se od současného příliš nelišilo, což lze ukázat např. na již diskutovaných novelách občanského soudního řádu a exekučního řádu č. 139/2015 Sb., a č. 164/2015 Sb. Zákonodárce se příliš nenamáhal při tvorbě znění přechodných ustanovení, tj. nenamáhal se s podstatnou otázkou, jakou verzi předpisu ve kterých případech aplikovat, stačí přece, že zákon znovelel, „aby se dodržovalo to, co je napsáno“... a poté odjel na deset let pryč, tj. dále se již problému nevěnoval, aby účastníci řízení, soudy i soudní exekutoři měli dostatek času bádát o tom, co svými novelami zamýšlel a čeho jimi chtěl dosáhnout, když k nim nepřipravil ani důvodovou zprávu.

do rukou některých dlužníků, kteří realizovaného právního institutu zneužili za účelem se obohatit na úkor jiných.

Situace v Athénách se ovšem ani navzdory ústavním změnám nezlepšila, změna poměrů, problémy s aplikací práva⁴ a jmenovitě i odpuštění dluhů vyvolávalo trvajících spory, až vývoj v Athénách nakonec dospěl do tyranidy Peisistratovy. Za důležitou lze považovat Aristotelovu zmínku, že v Athénách byly tři strany – politické zájmy třech skupin, přičemž jednou z nich byli „lidé z hor, jejichž vůdcem byl Peisistratos, jenž se zdál být nejdemokratičtější. K nim se připojili pro chudobu ti, kteří přišli o své pohledávky...“⁵. Z uvedeného vyplývá, že věřitelé se se ztrátou pohledávek nesmířili a že ve společnosti odpuštění dluhů představovalo i etický problém, který se netýkal jen několika postižených osob – důkaz pro toto tvrzení můžeme spatřovat právě v dochování příběhu o zneužití institutu seisachtheia k vlastnímu obohacení.

Peisistratos dle Aristotela „spravoval záležitosti obce umírněně a spíše jako občan než jako tyran... zejména půjčoval nemajetným peníze do hospodářství“⁶. Lze proto říci, že přístup Peisistratův se neopíral o koncept odpuštění dluhů, ale o pozemkovou reformu. Ze státních prostředků půjčoval chudším lidem peníze na investice do zemědělství – spočítal si totiž, že vyšší výnosy budou v budoucnosti znamenat i vyšší příjem do státní pokladny. Zároveň tím, že lidem poskytl ekonomické zdroje (tj. půdu, nezapomeňme, že hlavním ekonomickým zdrojem tehdy bylo zemědělství, samovýroba), dodal jim tím nezávislosti, aby se nemuseli stále zadlužovat. Tím, že nespokojeným občanům přidělil půdu v okolí Athén, zároveň dosáhl i efektu, že eliminoval riziko lidových bouří přímo v Athénách. Jezdil proto rozhodovat spory přímo na venkov (tj. část veřejné správy přesunul z centra na periferii), takže občané z venkova nepřicházeli o ekonomické výnosy z půdy tím, že by museli často cestovat do centra Athén za úředními záležitostmi⁷.

Řešení dluhové krize v knize Leviticus⁸

Zatímco Solónovo řešení dluhové krize jsme charakterizovali jako jednorázové zrušení existujících dluhů, v knize Leviticus lze nalézt spíše model, jehož podstatou je prevence a hledání rovnovážného stavu v tehdejší společnosti. Lze říci, že samotná existence 25. kapitoly knihy Leviticus pravděpodobně odkazuje na možnou předchozí existenci dluhové krize a reaguje na objevující se sociální problémy v tehdejší společnosti⁹.

Příslušná kapitola představuje institut tzv. Milostivého léta¹⁰. Základní myšlenkou tohoto institutu je odpuštění všech dluhů každý padesátý rok. Podstatou odpuštění dluhů je obnovení právních a vlastnických vztahů ke stavu, jenž existoval o padesát let dříve, přičemž i tento stav by měl odpovídat určitému ideálnímu vlastnickému a osobnímu stavu¹¹, tj. stavu osobní svobody občana státu¹². Podobně jako v případě doby Solónovy je potřeba i v případě knihy Leviticus s ohledem na předpokládanou dobu vzniku připomenout, že hlavním ekonomickým zdrojem bylo stále ještě dominantně zemědělství. Ideu dědičné půdy, která má být v pravidelných cyklech navracena, proto můžeme interpretovat i v ekonomickém smyslu jako garanci občanské svobody ve smyslu, že každý občan má zajištěno rovněž své ekonomické místo na světě, svůj právní vztah ke svému životu. Toto pravidlo vychází ze zásady, že země náleží Hospodinovi a že její jednotliví obyvatelé jsou před Hospodinem pouhými přistěhovalci a hosty¹³. V této perspektivě pak nelze hovořit o vlastnictví jako o neomezeném právním panství, resp. neomezené právní panství vykonává pouze Hospodin, přičemž odvozené právní panství přistěhovalců a usedlíků je limitováno Hospodinovým požadavkem, aby měl každý občan v jeho zemi svůj podíl.

Lv 25, 38–41¹⁴ stanoví, že dlužníci se v právním slova smyslu nesmějí stát otroky. Toto ustanovení se aplikuje na příslušníky vlastního národa, neboť příslušníci cizích národů se otroky stát mohli.¹⁵ To ovšem dokládá význam zákazu otroctví, kdy lze od sebe v právním smyslu odlišit dvě skupiny věřitelům podřízených osob – příslušníky tzv. pronárodů v otroctví a příslušníky vlastního národa, již jsou v pozici nádeníka, tj. svého

⁵ ARISTOTELES. *Athénská ústava*. Praha: Baset, 2004. ISBN 80-7340-061-8, str. 33.

⁶ Athénská ústava, 16,2. In: ARISTOTELES. *Athénská ústava*. Praha: Baset, 2004. ISBN 80-7340-061-8, str. 35.

⁷ Srov. ZAMAROVSKÝ, V. *Řecký zázrak*. Praha: Mladá fronta, 1972, str. 171-2, a OLIVA, P. *Solón*. Praha: Svoboda, 1971, str. 113.

⁸ Leviticus (Lv), „**Leviticus**, hebrejsky לֵוִיִּקְרָא („A zavolal“) (někdy též nazývána **3. kniha Mojžíšova**) je třetí knihou Starého zákona. Řadí se do Tóry čili do Pentateuchu. Hebrejský název לֵוִיִּקְרָא vychází ze slov, kterými začíná: *A zavolal Hospodin Mojžíše*. Název *Leviticus* se objevuje poprvé v Septuagintě a pochází z řeckého slova Λευιτικός (*leitikos*) znamenajícího „levitský“, „vztahující se k Levitům“, protože popisuje především židovské náboženské a kultovní zákony týkající se kněžského kmene Levi.“ (zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Leviticus>) Srov. také *Bible. Ekumenický překlad*. Praha: Biblická společnost, 1990, str. 99: „Datum konečné podoby a definitivního písemného zachycení je nejisté. Zničením jeruzalémského chrámu roku 587/6 př. Kr. byl zničen i chrámový archiv. Teprve judští exulanti v Babylónii a hlavně navrátilci, kteří od roku 538 př. Kr. usilovali o znovuvybudování jeruzalémského chrámu, se postarali také o obnovení a zachování posvátných textů.“

druhu zaměstnance, jejichž svobodné postavení bude v roce Milostivého léta (tj. jednou za 50 let) obnoveno.

Institut Milostivého léta představující pravidelný cyklický zá-
nik dluhu s cílem zachovat podíl občanů na zaslíbené zemi je
zakomponován do ekonomických pravidel, a tím i očekávání
dlužníka a věřitele. Cena nemovitosti je totiž vždy v tomto
modelu stanovena dle počtu let, po která bude moci kupující
nemovitost užívat, než dojde k odpuštění dluhů a renovaci pů-
vodní vlastnické struktury ve společnosti¹⁶. Spíše než o prode-
ji by proto bylo možné hovořit o pachtu nemovitostí. Výjimku
tvořily pouze nemovitosti opevněné hradbou, které pravidlu
Milostivého léta nepodléhaly¹⁷.

Oproti konceptu náhlého, nepředpokládaného odpuštění
dluhů model Milostivého léta umožňuje věřiteli i dlužníku
ekonomicky plánovat při vědomí, že existuje určitá poslední
pojistka, a tou je právě periodické obnovení původního stavu.
Pojistka Milostivého léta ovšem navazuje na další povinnosti
občanů Izraele, a tou je povinnost příbuzných od nejbližších po
vzdálenější hradit dluhy za člověka zadluženého tak, že za něj
mají ztracenou půdu nejprve vykoupit. Opomenout nelze ani
otázku přípustnosti účtování úroků.¹⁸ Dlužník by se měl snažit
dle svých možností vykoupit rovněž sám, zvláště nemá-li „vy-
kupitele“ – podle stejného klíče určování ceny, jakým dochází
k jejímu určení při prodeji. Teprve při naprosté nemožnos-
ti dluh jakkoli v předstihu před Milostivým létem dorovnat
a nemovitost vykoupit zpět, nastane obnovení původního stavu
a dlužník je opět svobodný, tj. i ekonomicky soběstačný.

Lze proto uzavřít, že uvedený model představuje snahu o dlou-
hodobé hledání spravedlnosti a společenské rovnováhy a har-
monie, která ale také klade důraz na odpovědnost dlužníka
a jeho blízkých za placení dluhů, ovšem předpokládá i periodic-
ké oddlužení neřešitelných případů. Uvedený model ovšem ne-
řeší problém populační exploze společnosti a nemožnosti, aby
všichni její členové měli vztah k půdě. S rozvojem economic-
kých vztahů se pak obtížněji definuje „podíl na zemi“, přičemž
v současnosti se zdá, že podíl již vlastnictvím k půdě definovat
nelze a je potřeba jej definovat jiným způsobem, např. finančně¹⁹.

Řešení dluhových krizí v kontextu současnosti

V uplynulých měsících se v českých médiích začaly řešit otázky,
co se současnými dlužníky v případě, že se nacházejí ve více-
četných exekucích. Tito lidé již mnohdy nejsou schopni splnit
ani podmínky pro oddlužení (tj. např. nejsou schopni uhradit
v pěti letech ani 30 % dluhů, případně mají dluhy z podnikání),
a proto vznikají oprávněné otázky, co s těmito dlužníky, když se
zdá, že většina jejich dluhů již nebude nikdy vymožena. Zůstává
otázkou, co je míněno „usnadněním oddlužení“ či „odpuštěním
dluhů“, o čemž údajně spekuluje ministr spravedlnosti²⁰. Odpuš-
tění dluhů s sebou totiž přinese tytéž problémy, které museli
lidé řešit již před 2500 lety a které jsou nastíněny výše.

Pokud by se jednalo o úplné zrušení dluhu v případě, že by
dlužník dosáhl určitého počtu exekucí, které by proti němu
byly vedeny, jednalo by se prakticky nikoli o jednorázové zru-
šení dluhů, jako za doby Solóna, které bylo reakcí na zásadní
krizovou situaci ve společnosti, nýbrž o kontinuální odpouš-
tění dluhů, které by dlužníci mohli predikovat a vyvolat, tudíž
by se jednalo spíše o zavedení principu, že dluhy se nemusejí
platit vůbec²¹. Dlužník – nikoli věřitel – má moc ovlivnit míru
svého zadlužení. Každý dlužník by proto měl možnost se v ti-
chosti předlužit a poté nic neplatit. Nelze proto argumentovat
způsobem, že kontinuální odpouštění dluhů bude motivovat
věřitele k obezřetnosti, komu půjčují. Věřitel, který by půjčil
nezadlužené osobě, jež by se následně záměrně předlužila,
čímž by nemusela dluhy hradit, by neměl jak být ostražitý.

Už za Solóna přineslo jednorázové zrušení dluhů negativní
efekty – zneužití institutu ze strany dlužníků i reakci věřitelů
vycházející z pocitu bezpráví. Jaký efekt by vyvolalo kontinu-
ální rušení dluhů v případě předlužení, si lze domyslet. Pře-
devším by vznikl pocit bezpráví mezi samotnými dlužníky:
Dlužník, který není předlužený a snaží se svou situaci poctivě
řešit a dluhy plnit, by se mohl cítit značně znevýhodněn vůči
dlužníkům, kteří se o dluhy nestarali, předlužili se a nemusejí
hradit nic. To by motivovalo i ty současné poctivé dlužníky, aby
se raději rovněž předlužili. Z uvedeného vyplývá, že koncept

⁹ Vycházím z předpokladu, že když vznikla určitá právní úprava, vznikla
z důvodu, že její autor vnímal existenci problému, který má být řešen.
Např. Solón na otázku, proč nevydal zákon proti otcovraždě, odpověděl, že
ji neočekával. Srov. *DIOGENÉS LAERTIOS. Životy, názory a výroky proslu-
lých filosofů. Pelhřimov: Nová tiskárna, Pelhřimov, s.r.o., 1995, str. 53.*

¹⁰ „Padesátý rok vám budiž rokem jubilea, nesejte a nežněte, co by samo vy-
rostlo po minulém žni, a nesklízejte své hrozny. Je to jubilejní rok, budiž vám
svatý, jeho úrodu jezte přímo z pole. Tohoto roku jubilea se každý vrátí ke
své dědičné půdě.“ Lv 25, 11-13.

¹¹ Tj. stavu, jak byl nastaven Hospodinem, když dal Izraeli zemi do užívání.

¹² Srov. také *RAMBAN NACHMANIDES. Commentary on the Torah. Leviticus.*
Brooklyn: Shilo Publishing House, 1974. ISBN 0-88328-008-6, str. 437n.

¹³ „Tato země nesmí být prodávána natrvalo, protože patří mně (tj. Hos-
podinu – pozn. autora) a vy jste na ní u mne přistěhovalci a usedlíci. Proto
také bude v celé zemi vašeho dědičného údělu platit pro půdu vykoupení.“
Srov. Lv 25, 23-24, in: *Pět knih Mojžíšových. Překlad Efraim Sidon. Praha:
Sefer, 2012. ISBN 978-80-85924-67-1. Srov. také HOUSE, P. R. Old Testament
Theology. Downers Grove: InterVarsity Press, 1998. ISBN 0-8308-1523-6, str.
147-149.*

¹⁴ „Když tvůj bratr vedle tebe zchudne a prodá ti sebe sama, nezotročíš ho
otrockou službou. Bude u tebe jako nádeník, jako přistěhovalec; bude u tebe
sloužit až do milostivého léta. Pak od tebe odejde a s ním i jeho děti a vrátí
se ke své čeledi; vrátí se k vlastnictví svých otců. Jsou to přece moji služební-
ci, které jsem vyvedl z egyptské země, nesmějí být prodáváni jako otroci.“

kontinuálního rušení dluhů se nezdá životaschopný a nejen u věřitelů, ale i u značné části dlužníků by vyvolal pocit bezpráví.

Proto pokud bychom chtěli uvažovat o Solónově řešení, muselo by to být řešení jednorázové, které by bylo doprovázeno reformami zabráňujícími, aby k předlužení nedošlo během několika let znovu. Bylo by navíc potřeba vyřešit, které dluhy mají být odpuštěny – zda je společenská vůle, aby byly odpuštěny např. dluhy zaměstnavatele vůči zaměstnancům, či zda si přejeme v případě průběžného odpouštění dluhů, aby se neplacení mezd zaměstnancům ze strany zaměstnavatelů opět ve významnější míře rozmohlo, přejít nelze ani otázku výživného apod.

Nabízí se proto otázka, zda by efektivnější nebyl biblický přístup, tj. hledání společenské rovnováhy, prevence a určitého „podílu na zemi“. Pokud se medián vymáhaných pohledávek pohybuje ve výši do 10 000 Kč a pokud má řada domácností problém s jednorázovým výdajem 8 000 Kč, je potřeba odpovědět na otázku, zda předlužení nevyplývá ze strukturálního problému společnosti, zda nemáme v České republice příliš chudých a zároveň špatně nastavený sociální systém. V takovém případě vyvstává další otázka, ať už někdo je či není zastáncem silného sociálního systému, zda v případě nefunkčnosti sociálního systému jej mají nahrazovat věřitelé, kteří by deficit chudých hradili ze svých prostředků, což by se v případě odpuštění dluhů fakticky stalo.

Seznam literatury:

- ALMEIDA, J. A. *Justice As an Aspect of the Polis idea in Solon's Political Poems: A Reading of the Fragments in Light of the Researches of New Classical Archaeology*. Leiden: Brill Academic Publishers, 2003. ISBN 9789004130029.
- ARISTOTELÉS. *Athénská ústava*. Praha: Baset, 2004. ISBN 80-7340-061-8.
- DIOGENÉS LAERTIOS. *Životy, názory a výroky proslulých filosofů*. Pelhřimov: Nová tiskárna, Pelhřimov, s.r.o., 1995.
- GOLDINGAY, J. *Israel's life*. Downers Grove: InterVarsity Press, 2009. ISBN 978-0-8308-2563-9.
- GROTE, G. *History of Greece: From the Time of Solon to 403 B.C.* London: Routledge, 2000. ISBN 0-203-42584-7.
- HOUSE, P. R. *Old Testament Theology*. Downers Grove: InterVarsity Press, 1998. ISBN 0-8308-1523-6.
- LEVI, P. *Svět starého Řecka*. Praha: Knižní klub, 1995. ISBN 80-7176-214-8.
- OLIVA, P. *Solón*. Praha: Svoboda, 1971.
- RAMBAN NACHMANIDES. *Commentary on the Torah. Leviticus*. Brooklyn: Shilo Publishing House, 1974. ISBN 0-88328-008-6.
- ZAMAROVSKÝ, V. *Řecký zázrak*. Praha: Mladá fronta, 1972.
- Pět knih Mojžíšových*. Překlad Efraim Sidon. Praha: Sefer, 2012. ISBN 978-80-85924-67-1.
- Bible*. *Ekumenický překlad*. Praha: Biblická společnost, 1990.

¹⁵ Lv 25, 44–46.

¹⁶ „Prodáte-li svého bližnímu půdu anebo ji od něj koupíte, neutlačujte bratra bratra. Od svého bližního kupuj za cenu, odpovídající počtu let po jubileu, a on ať ti podle počtu ročních úrod (do jubilea) prodává. Ať se její cena zvyšuje větším počtem let a snižuje nižším počtem let, protože ti prodává počet úrod.“ Lv 25,14–16, in: *Pět knih Mojžíšových*. Překlad Efraim Sidon. Praha: Sefer, 2012. ISBN 978-80-85924-67-1.

¹⁷ Srov. Lv 25, 29–31. V pozadí existence tohoto ustanovení vnímám ekonomické a bezpečnostně-politické zájmy. Tvorba hradeb představovala nemalou investici a princip Milostivého léta by nemusel motivovat „pachtýře“ k rozsáhlým investicím, které ovšem byly z hlediska bezpečnosti státu nutné a potřebné.

¹⁸ Srov. např. GOLDINGAY, J. *Israel's life*. Downers Grove: InterVarsity Press, 2009. ISBN 978-0-8308-2563-9, str. 428–439.

¹⁹ Podíl jako čistá politická práva oddělená od ekonomického významu podílu by dle mého názoru ideji Milostivého léta příliš neodpovídala.

²⁰ Např. <http://www.novinky.cz/domaci/386356-pelikan-chce-usnadnit-osobni-bankrot-y-staticum-chronicky-dluzniku.html>, <http://www.novinky.cz/domaci/388519-pelikanova-dluhova-amnestie-sokovala-bytova-druzstva.html>, <http://tn.nova.cz/clanek/pribyva-lidi-s-vice-exekuce-mi-zrodil-se-napad-jim-dluhy-odpustit.html>, <http://www.poradnaveritele.cz/news/novinky-cz-veritele-desi-zamer-vyhlasit-dluhovou-amnestii/>.

²¹ Že by dlužníci tohoto postupu hojně využívali, lze dovodit i ze skutečnosti, že některé osoby od zavedení institutu oddlužení v insolvenčním právu podstupují již druhý cyklus oddlužení, tj. institut oddlužení již pro ně nefunguje jako forma „poslední záchrany“, kdy by využili šanci dluhů se zbavit a dále již žít ekonomicky vyrovnaným životem, nýbrž se na úkor věřitelů předlužili opětovně.

EXEKUTORSKÉ ZÁSTAVNÍ PRÁVO DLE PRÁVNÍ ÚPRAVY ÚČINNÉ OD 1. 7. 2015

Mgr. Michal Jančuška Úvod

exekutorský koncipient
Exekutorského úřadu Praha 3
soudní exekutorky JUDr. Ingrid Švecové

Dne 1. 7. 2015 nabyl účinnosti zákon č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, (dále jen exekuční řád), a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, katastrální zákon, (dále jen novela).

Uvedený zákon mimo jiné upravuje pravidla, podle kterých lze s účinností od 1. července 2015 postihnout majetek manžela povinného ve společném jmění, přiznává účastníkům nezastoupeným právním zástupcem podle § 137 odst. 2 občanského soudního řádu právo na náhradu nákladů řízení určených v paušální výši a v neposlední řadě zcela novým způsobem upravuje činnost soudního exekutora při zřizování exekutorského zástavního práva. Drobné změny doznal rovněž zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon.

Tato práce se bude věnovat výlučně právní úpravě exekutorského zástavního práva (EZP) zejména podle právní úpravy účinné od 1. července 2015.

Exekutorské zástavní právo do 30. června 2015

V první řadě je nutno uvést, že institut exekutorského zástavního práva není v exekučním řádu účinným od 1. července 2015 úplnou novinkou. Exekutorské zástavní právo upravoval exekuční řád ve znění zákona č. 286/2006 Sb., s účinností od 1. listopadu 2009 již v ustanovení § 69a exekučního řádu.

Exekutorské zástavní právo podle exekučního řádu účinného do 30. června 2009 představovalo jeden ze způsobů provedení exekuce upravených v ustanovení § 58 odst. 2 exekučního řádu. Zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech

povinného patřilo dle systematického výkladu citovaného ustanovení dokonce k prioritním způsobům provedení exekuce¹.

Soudní exekutor proto za užití ust. § 47 odst. 1 exekučního řádu poté, co posoudil, jakým způsobem exekuci provede, ohledně majetku povinného vydal exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva. Bez významu rovněž není skutečnost, že exekutorské zástavní právo se jak podle dosavadní právní úpravy, tak podle právní úpravy nové může týkat toliko nemovitých věcí povinného.

Na místě je nutno podotknout, že v době zavedení institutu exekutorského zástavního práva patřilo toto k jedinému způsobu provedení exekuce, který sám o sobě nevede ke splnění vymáhané povinnosti. K hlavním funkcím zástavního práva (exekutorského a soudcovského nevyjímaje) totiž patří zajištění pohledávky oprávněného. Exekutorské zástavní právo tedy neplní funkci realizační, nýbrž funkci zajišťovací.

Exekutorské zástavní právo po 1. červenci 2015

Mohl-li soudní exekutor vydávat do 30. června 2015 exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva v průběhu exekuce po uvážení dle ust. § 47 odst. 1 exekučního řádu, od okamžiku nabytí účinnosti novely tak již učinit nemůže.

Exekutorské zástavní právo po 1. červenci 2015 totiž nadále nepatří ke způsobům provedení exekuce, nýbrž se jedná o zvláštní typ exekučního řízení. Systematicky se totiž právní úprava exekutorského zástavního práva přesunula do zcela nové hlavy V, části první, exekučního řádu.

Důvody pro toto počínání zákonodárce v důvodové zprávě k legislativnímu návrhu zákona, kterým byl novelizován exekuční řád, zcela chybí. Původní vládní legislativní návrh z 22. září 2014, který byl poslancům předložen dne 7. října 2014 (sněmovní tisk č. 337), totiž změnu v právní úpravě exekutorského zástavního práva vůbec nepředpokládal. Do legislativního návrhu byla úprava nového exekutorského zástavního práva vložena až jako pozměňovací návrh na základě usnesení Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 100 z 27. schůze dne 25. února 2015 (tisk č. 227/3). Pozměňovací návrh není nikterak odůvodněn, lze se

toliko domnívat, že zákonodárce byl ke změně právní úpravy exekutorského zástavního práva motivován snad jen snahou odbřemenění agendy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního².

Průběh řízení

Exekutorské zástavní právo podle právní úpravy účinné od 1. července 2015 lze podle ust. § 73a odst. 1 exekučního řádu zřídit toliko k návrhu oprávněného. Zákon v citovaném ustanovení hovoří o exekučním řízení ke zřízení exekutorského zástavního práva. Soudní exekutor je tedy na základě uvedeného povinen založit nové exekuční řízení, jakmile oprávněný zahájí exekuci ke zřízení exekutorského zástavního práva. Takové řízení je vedeno samostatně, i když bylo oprávněným zahájeno běžné exekuční řízení k uspokojení peněžité pohledávky.

Je-li podán exekuční návrh, kterým je navrhováno zahájení „běžné“ exekuce, jakož i zahájení exekuce ke zřízení zástavního práva, je soudní exekutor povinen řízení o zástavním právu vyloučit k samostatnému řízení³. Ustanovení § 73a odst. 3 in fine totiž výslovně vylučuje použití ust. § 37 exekučního řádu o spojení řízení ze zákona. Současně jsou z užití vyloučena ustanovení o tzv. doložce provedení exekuce, jakož i ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu. Povinnému se totiž v tomto typu exekučního řízení nezasílá výzva ke splnění vymáhané povinnosti⁴, neběží zde tedy 30denní lhůta, ve které může povinný dobrovolně splnit vymáhanou povinnost či případně podat návrh na zastavení exekuce. Do Rejstříku zahájených exekucí se tudíž nezapíše doložka provedení exekuce, neboť to vyplývá již z absence uvedené lhůty, zákon navíc výslovně vylučuje užití příslušného ustanovení (§ 35b odst. 1 písm. h) exekučního řádu).

O tom, že byl u soudního exekutora podán exekuční návrh ke zřízení exekutorského zástavního práva, soudní exekutor vyrozumí příslušný katastrální úřad v případě, že se návrh týká nemovité věci povinného zapsané v katastru nemovitostí (§ 73a odst. 2 exekučního řádu). Zákon však již neříká, který katastrální úřad, respektive katastrální pracoviště je příslušné k zaslání vyrozumění o zahájení exekuce. Analogicky lze uvažovat o užití ust. § 44 odst. 1 věta čtvrtá exekučního řádu, tedy o katastrálním úřadu, v jehož územním obvodu má soudní exekutor sídlo. Užití zmíněného ustanovení je však dle ust. § 73a

¹ Viz ust. § 58 odst. 2 věta třetí exekučního řádu.

² Zápis z 27. schůze Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, která se konala dne 25. února 2015. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [online]. Praha: Parlament ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=104552&pdf=1>.

³ Výkladové stanovisko Exekutorské komory ČR k aplikaci novel č. 139/2015 Sb. a 164/2015 Sb. Exekutorská komora ČR [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/pravni-a-legislativni-komise/2086-2015>.

⁴ Ust. § 73a odst. 3 exekučního řádu.

odst. 3 exekučního řádu vyloučeno. Na základě vyrozumění soudního exekutora o zahájení exekuce vedené zřízením exekutorského zástavního práva je podle novelizovaného ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 256/2013 Sb., katastrální zákon, katastrální úřad povinen zapsat poznámku o podaném návrhu na zřízení exekutorského zástavního práva.

Smyslem této úpravy je bezesporu záměr přiznat účinky exekučního příkazu ke zřízení exekutorského zástavního práva, který v řízení bude teprve v budoucnu vydán (tedy zástavního práva, které ještě neexistuje), i vůči osobám, které nabudou nemovitou věc povinného po zápisu vyrozumění o zahájení exekuce ke zřízení EZP.

Jelikož exekuce ke zřízení exekutorského zástavního práva je svojí povahou stále exekučním řízením, je zapotřebí, aby soudní exekutor požádal exekuční soud o pověření⁵, ačkoli to zákon výslovně nestanoví. Tento závěr lze vyslovit na základě ustanovení § 73a odst. 3 exekučního řádu, které taxativním způsobem vlastně upravuje odchylky od běžného exekučního řízení. Celé ustanovení § 73a exekučního řádu je proto nutno považovat za ustanovení *lex specialis* k úpravě exekučního řízení (ust. § 35 a násl. exekučního řádu).

Soudní exekutor po doručení pověření exekučního soudu ve smyslu ust. § 44 odst. 1 exekučního řádu doručí oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce, současně mu však podle ust. § 73a odst. 8 exekučního řádu doručí i příkaz k úhradě nákladů exekuce. Náklady exekuce totiž podle zmíněného ustanovení hradí oprávněný, který současně nemá právo na náhradu těchto nákladů. Exekuční řád tedy na tomto místě upravuje jedinou možnou situaci, kdy může být v exekučním řízení vydán příkaz k úhradě nákladů exekuce ukládající povinnost k uhrazení nákladů exekuce oprávněnému. Komentář k exekučnímu řádu přitom výslovně uvádí, že *příkaz k úhradě nákladů exekuce je rozhodnutí, kterým exekutor s účinností novely č. 396/2012 Sb. nejenom určuje výši a jednotlivé složky nákladů exekuce, jež je povinný povinen zaplatit oprávněnému a exekutorovi, ale stanoví povinnému i povinnost uvedené náklad zaplatit*⁶.

Po právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce a uhrazení těchto nákladů soudní exekutor vydá exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva.

Náležitosti exekučního příkazu stanoví ust. § 73a odst. 5 exekučního řádu odchylně od ust. § 49 odst. 1 exekučního řádu.

Kromě pochopitelné náležitosti, a to označení nemovité věci, musí výrok exekučního příkazu obsahovat též označení zástavního věřitele údaji, které se zapisují do katastru nemovitostí⁷, označení zajištěné nemovité věci, jakož i údaj o dni, který je rozhodný pro pořadí zástavního práva. Tímto dnem je podle ust. § 73a odst. 6 exekučního řádu již den, v němž soudnímu exekutorovi došel exekuční návrh, nikoli den, kdy byl exekuční příkaz doručen katastru nemovitostí.⁸ Z uvedeného je patrný vztah k ustanovení, které ukládá exekutorovi vyrozumět katastr nemovitostí o podání exekučního návrhu ke zřízení EZP, neboť účinky exekučního příkazu zákon přiznává i vůči osobám, které nemovitou věc povinného nabyly po datu zápisu poznámky o podání exekučního návrhu.

Soudní exekutor exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva doručí povinnému a oprávněnému, nikoli již katastrálnímu úřadu. Povinnému se exekuční příkaz doručí společně s vyrozuměním o zahájení exekuce, exekučním návrhem a exekučním titulem⁹.

Podle ust. § 73a odst. 10 exekučního řádu je exekuce ke zřízení EZP provedena právní mocí exekučního příkazu, tímto okamžikem současně exekutorovi zaniká pověření k vedení exekuce. Zároveň se s provedením exekuce mění věcná příslušnost k podání návrhu na zastavení exekuce, neboť po provedení exekuce může být takový návrh exekuce podán pouze soudu, zatímco ve smyslu ust. § 55 odst. 1 exekučního řádu se návrh na zastavení exekuce podává exekutorovi.

Pravděpodobnost podání návrhu na zastavení exekuce ze strany povinného před okamžikem provedení exekuce je podle mého názoru reálně velice nízká. Povinný se totiž o tom, že byl podán exekuční návrh ke zřízení EZP, zpravidla nedoví, neboť doručení exekučního příkazu s vyrozuměním o zahájení exekuce, exekučním návrhem a exekučním titulem je první doručování povinnému v tomto typu exekučního řízení. O zahájení exekuce se povinný může dozvědět pouze tehdy, pokud po doručení vyrozumění o zahájení exekuce katastru nemovitostí a po zápisu příslušné poznámky nahlédne do listu vlastnictví. V praxi tedy nelze pro futuro předpokládat vysokou frekvenci podávání návrhu na zastavení exekuce ze strany povinného před provedením exekuce.

Jiná situace může nastat na straně oprávněného. V případě, že vymáhaná pohledávka, o jejíž zajištění oprávněný usiluje exekučním návrhem ke zřízení EZP, je například v souběžně vede-

⁵ Výkladové stanovisko Exekutorské komory ČR k aplikaci novel č. 139/2015 Sb. a 164/2015 Sb. Exekutorská komora ČR [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/pravni-a-legislativni-komise/2086-2015>.

⁶ KASÍKOVÁ, Martina et al. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-476-6, str. 501.

⁷ Ust. § 4 odst. 2 a 3 zákona č. 256/2013 Sb., katastrální zákon, a ust. § 17 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí.

⁸ Srov. § 69a odst. 3 exekučního řádu ve znění účinného do 30. června 2015.

⁹ Jak bylo výše uvedeno, není vyloučeno užití obecné úpravy exekučního řízení, zde konkrétně ust. § 44 odst. 1 věta druhá exekučního řádu.

né exekuci na peněžitě plnění zcela vymožená, či povinný dobrovolně splní vymáhanou povinnost, pohledávka oprávněného tím zaniká. Exekuce ke zřízení zástavního práva již postrádá smysl, neboť by toto zajišťovalo neexistující pohledávku. Na základě uvedeného bude třeba exekuci ke zřízení EZP zastavit, a to jediné k návrhu, respektive se souhlasem oprávněného¹⁰.

Soudní exekutor na exekučním příkazu ke zřízení zástavního práva vyznačí doložku právní moci a s touto doložkou doručí vyhotovení exekučního příkazu oprávněnému. Exekutorské zástavní právo k nemovitým věcem, které jsou předmětem evidence v katastru nemovitostí, se do katastru zapíše pouze na návrh oprávněného na základě exekučního příkazu. Uvedené je zajisté spojeno se správním poplatkem dle příslušného ustanovení zákona o správních poplatcích¹¹.

Náklady

Exekuční činnost je podle ust. § 3 exekučního řádu vykonávána za úplat. Nejinak tomu je v případě exekutorského zástavního práva. Jak již bylo výše uvedeno, náklady exekuce spojené se zřízením zástavního práva hradí oprávněný. V daném případě se zákonodárce zřejmě řídil zásadou zájmovou¹², podle které náklady řízení platí ten, v jehož zájmu se úkon činí (řízení vede).

Otázkou, na kterou neodpovídá ani exekuční řád, ani vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (exekuční tarif), zůstává kvantitativní určení výše nákladů exekuce vedené ke zřízení exekutorského zástavního práva. Zákon sice v ust. § 73a odst. 8 exekučního řádu uvádí, kdo má náklady exekuce hradit, nestanoví však jejich výši.

V dané situaci lze zaujmout stanovisko, k němuž se kloní i Exekutorská komora ČR ve svém výkladovém stanovisku k aplikaci novel č. 139/2015 Sb. a 164/2015 Sb.¹³, že náklady exekuce ke zřízení EZP jsou složeny z odměny soudního exekutora ve výši 3.000,00 Kč dle ust. § 6 odst. 3 exekutorského tarifu, náhrady hotových výdajů ve výši 3.500,00 Kč dle ust. § 13 odst. 1 exekutorského tarifu a daně z přidané hodnoty.

Některé poznatky k aplikaci novely ve vztahu k exekutorskému zástavnímu právu v praxi

Protože v době psaní této práce uplynulo od nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., šest měsíců, lze již uvést některé poznatky z praktické aplikace novely exekučního řádu. Tato novela začala platit dne 16. června 2015, kdy byla pod částkou 59/2015 zveřejněna ve Sbírce zákonů a nabyla účinnosti patnáctým dnem po dni vyhlášení, tedy 1. 7. 2015. Uvedené způsobilo, že ne všechna katastrální pracoviště byla připravena na vyrozumění o zahájení exekuce vedené ke zřízení exekutorského zástavního práva vydaná dle ust. § 73a odst. 2 exekučního řádu.

Například Katastrální pracoviště v Hustopečích vydalo vyrozumění o tom, že na základě předložené listiny (pozn. vyrozumění o zahájení exekuce dle ust. § 73a odst. 2 exekučního řádu) nelze vklad provést, neboť k zahájení vkladového řízení musí být podán návrh na vklad ze strany oprávněného podle § 73a odst. 12 exekučního řádu, jako zvláštního předpisu k § 14 odst. 2 katastrálního zákona¹⁴. Katastrální úřad se totiž v daném případě domníval, že již na základě vyrozumění o zahájení exekuce měl zapsat exekutorské zástavní právo.

Ačkoli již římští právníci znali zásadu *iura novit curia*, v praxi bylo možno setkat se nikoli pouze s jedním pokynem exekučního soudu pro soudního exekutora vydaného dle ust. § 43a odst. 6 exekučního řádu k zastavení exekuce vedené ke zřízení zástavního práva z důvodu litispendence, neboť totožným oprávněným bylo zahájeno exekuční řízení vůči totožnému povinnému na základě totožného exekučního titulu¹⁵. Soud zjevně opomenul zohlednit poznámku soudního exekutora uvedenou v žádosti o pověření, ve které soudní exekutor zdůrazňoval, že se jedná o exekuci vedenou zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech povinného dle zákona č. 139/2015 Sb. Stejně tak soud nikterak věcně nepřezkoumával exekuční návrh oprávněného, přičemž sice zjistil, že oprávněný proti povinnému skutečně dříve zahájil exekuci, avšak již nevěnoval pozornost tomu, že předmětem dříve zahájené exekuce bylo toliko peněžitě plnění.

Řešením, které lze příslušnému soudnímu exekutorovi či pověřenému zaměstnanci doporučit, je neformálně kontaktovat příslušnou kancelář exekučního soudu a vysvětlit situaci s odkazem na zákonná ustanovení.

¹⁰ Podle ust. § 55 odst. 4 exekučního řádu o zastavení exekuce rozhodne exekutor i bez návrhu, souhlasí-li se zastavením oprávněný.

¹¹ Položka č. 120 sazebníku zákona č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích.

¹² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3, str. 341.

¹³ Výkladové stanovisko Exekutorské komory ČR k aplikaci novel č. 139/2015 Sb. a 164/2015 Sb. Exekutorská komora ČR [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/pravni-a-legislativni-komise/2086-2015>.

¹⁴ Vyrozumění Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Hustopeče č. j. PD-10252/2015-735 ze dne 4. 1. 2016.

¹⁵ Např. pokyn Obvodního soudu pro Prahu 4 pro soudního exekutora ze dne 10. 1. 2016, č. j. 68 EXE 4824/2015-12 či pokyn Okresního soudu v Litoměřicích pro soudního exekutora ze dne 14. 1. 2016, č. j. 31 EXE 5259/2016-17.

Závěr

Novelizací exekučního řádu došlo k zásadní změně při postupu soudních exekutorů ohledně zřizování exekutorského zástavního práva. Důsledkem, kterého zákonodárce přijetím novelizace dosáhl, je zcela jistě snížení celkového počtu vydaných exekučních příkazů ke zřízení exekutorského zástavního práva. Oprávněný, přeje-li si zajistit svoji pohledávku, je povinen vynaložit nejen další procesní aktivitu, nýbrž i uhradit náklady exekuce ke zřízení exekutorského zástavního práva, na jejichž náhradu nemá nárok, a mimo to i poplatek za vklad exekutorského zástavního práva. Oprávněnému tedy do budoucna lze doporučit obezřetnost při navrhování exekutorského zástavního práva, neboť jeho zřízení jistě postrádá smysl, je-li nemovitá věc povinného zajištěna zástavními právy s lepším pořadím, ať již zřízenými z vůle zástavního dlužníka na základě zástavní smlouvy, či na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci.

De lege ferenda lze dále uvažovat o přijetí právní úpravy určující výši nákladů exekuce vedené zřízením EZP, která doposud nejasnou situaci ohledně výše nákladů této exekuce postaví najisto.

Seznam literatury:

Knižní:

DRÁPAL, Ljubomír: *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.

KASÍKOVÁ, Martina et al. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-476-6.

SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014, xxvi, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3.

SVOBODA, Karel, Petr Smolík, Jiří Levý. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, 751 s. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3.

Ostatní prameny:

JÍCHA, Lukáš. *Opravdu vyjde exekutorské zástavní právo z užívání?* Epravo.cz [online]. 2015, (98428) [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/opravdu-vyjde-exekutorske-zastavni-pravo-z-uzivani-98428.html>.

Výkladové stanovisko Exekutorské komory ČR k aplikaci novel č. 139/2015 Sb. a 164/2015 Sb. Exekutorská komora ČR [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/pravni-a-legislativni-komise/2086-2015>. Zápis z 27. schůze Ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, která se konala dne 25. února 2015. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [online]. Praha: Parlament ČR, 2015 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=104552&pdf=1>.

Právní předpisy:

Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Vyhláška č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

Zákon č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 256/2013 Sb., zákon o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích

Právní akty orgánů veřejné moci (pokyny soudu, vyrozumění):

Pokyn Obvodního soudu pro Prahu 4 pro soudního exekutora ze dne 10. 1. 2016, č. j. 68 EXE 4824/2015-12.

Pokyn Okresního soudu v Litoměřicích pro soudního exekutora ze dne 14. 1. 2016, č. j. 31 EXE 5259/2016-17.

Vyrozumění Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Hustopeče ze dne 4. 1. 2016, č. j. PD-10252/2015-735.

K TRANSPARENTNOSTI POSTAVENÍ ZAJIŠTĚNÉHO VĚŘITELE

Mgr. Tomáš Trojan Úvod

exekutorský koncipient

Exekutorského úřadu Praha-východ
soudního exekutora Mgr. Jiřího Nevřely

Každý, kdo se někdy připravoval na rozvrhové jednání prováděné v rámci exekuce či výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, ať již z pozice přihlášeného věřitele, či z pozice toho, kdo rozvrh provádí, se setkal s ustanovením § 337c odst. 4 věty první a druhé, zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen o. s. ř.). Zmíněné ustanovení zákona vede k nutnosti vyčíslit ke dni rozvrhového jednání úroky nebo úroky z prodlení za poslední tři roky před rozvrhovým jednáním. Tyto úroky i náhrada nákladů řízení se totiž uspokojují v pořadí jistiny a nestačí-li rozdělovaná podstata, uhradí se před jistinou.

Judikatura¹ a odborná literatura², jejichž závěry soudy i soudní exekutoři akceptují, pak dovedla, že úroky či úroky z prodlení za dobu delší než tři roky před rozvrhovým jednáním se uspokojují ve stejné skupině jako jistina pohledávky, ale podle samostatného pořadí určeného ustanovením § 337c odst. 5

¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2005, sp. zn. 20 Cdo 216/2004, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 9.01.2016]; rovněž [online] www.nsoud.cz, [cit. 20.1.2016] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%20%20AND%20%5Bspzn2%5D%3DCdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D216%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2004&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%20%20AND%20%5Bspzn2%5D%3DCdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D216%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2004&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)>.

² Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád: komentář. Vyd. 1., V Praze: C. H. Beck, 2013, xxiv, 1204s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0; dále např.: Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. §201 až 376. Komentář. Vyd. 1., V Praze: C. H. Beck, 2009, 2546s – 2549s. Beckovy Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9; dále např.: Lavický, P. a kol. Občanský soudní řád (§251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. 1. vyd., V Praze: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 215s. ISBN 978-80-7478-988-5; dále např.: Jirsa, J., Beran, V., Korbek, F., Lichovník, T., Mádr, J., Petr, B., Vojtek, P., Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251-376 občanského soudního řádu (podle stavu k 01.04.2014), Vyd. 1., V Praze: JUDr. Karel Havlíček Havlíček Brain Team, 2014, 416s. ISBN 978-80-87109-50-2.

o. s. ř., tj. podle rozhodného dne, kdy k soudu došel návrh nebo přihláška, kterými byly uplatněny.

V odborné literatuře ani na absolvovaných školeních či seminářích se však nikdo ani slovem nezmiňuje o tom, jaký účel má tato úprava. Proč mají jiné pořadí úroky za poslední tři roky před rozvrhovým jednáním a jiné pořadí úroky za dobu delší než tři roky před rozvrhovým jednáním? A proč jsou to právě tři roky? Proč ne dva, nebo naopak čtyři či pět let? Nabízí se paralela s obvyklou tříletou dobou u promlčení. Zde sice nedochází k promlčení úroků starších tří let od rozvrhového jednání, ale tyto úroky mají horší pořadí. Jaký by však takové ustanovení mělo smysl? Asi by to neměla být skrytá sankce pro věřitele za to, že pozdě přistoupil k vymáhání pohledávky, nebo za to, že se nalézací či vykonávací řízení protahuje. Nemusí to být, a zpravidla ani nebývá, vinou věřitele, že spor z pohledávky je třeba složitý či se dlužník brání všemi možnými dostupnými prostředky, aby výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti co nejvíce oddálil. Nakonec ani rychlost justice nebývá vždy taková, jak by si někteří věřitelé přáli a jaká by asi měla být. Nebo se tímto ustanovením má alespoň nějak zproporcionálizovat postavení (a uspokojení pohledávek) ostatních věřitelů?

Historie právní úpravy

Faktem je, že obdobné ustanovení, které je nyní obsaženo v ustanovení § 337c odst. 4 o. s. ř., se nacházelo i v ustanovení § 494 odst. 2 zák. č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)³ (ve znění platném k 1. 9. 1959), i v ustanovení § 216 zák. č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád)⁴ (ve znění platném k 9. 5. 1945). Navazující ustanovení § 495 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1950 Sb., pak stanovilo pro případ, že rozvrhovaná

podstata nebyla vyčerpána, že úroky a opěťující se dávky, pokud byly splatné dříve než v posledních třech letech před udělením příklepu, se uspokojovaly v pořadí jistiny, pokud byly zajištěny zástavním právem. Rovněž ustanovení § 217 zák. č. 79/1896 ř.z., stanovuje pro případ, kdy není rozdělována podstata dosud vyčerpána, že mají být zapraveny „úroky, důchody, výživné a jiné opěťující se dávky, déle než tři léta zadržené, ze smlouvy nebo ze zákona příslušející, pokud mají zástavní právo, podle předností jistin anebo práv k vybírání dávek.“ Přestože právní úprava této problematiky v uvedených právních předpisech není zcela totožná, lze vyzorovat, že pozdější právní předpisy vycházely z právních předpisů dřívějších. Starší právní předpisy výslovně upravovaly, jaké pořadí mají mít úroky z prodlení starší tří let a zajištěné zástavním právem (pořadí jistiny), a rovněž si lze povšimnout, že rozhodnou hranicí, k níž se vážou úroky a opěťující se plnění za poslední tři léta, je udělení příklepu. Shodná však ve všech předpisech je tříletá hranice pro úroky (a další případná plnění) mladší tří let od rozhodného dne (udělení příklepu či rozvrhového jednání), které se uspokojují v pořadí jistiny. Lze tak, dle mého názoru, dovozovat, že účel této právní úpravy dané problematiky je totožný.

Důvod, proč se zde zmiňuji o starší právní úpravě, je i ten, že právě k ustanovení § 216 zák. č. 79/1896 ř.z., existuje zajímavý judikát Nejvyššího soudu⁵. V dané věci prvoinstanční soud přiznal zástavní věřitelce mimo jiné úroky obsažené v anuitních splátkách v pořadí jistiny jenom potud, pokud nebyly starší než tři roky od udělení příklepu. Proti tomuto rozhodnutí se zástavní věřitelka bránila s odůvodněním, že v době podání žalob byly úroky méně než tři roky splatné, byly zažalovány včas, jejich promlčení bylo přetrženo, bylo to knihovně poznamenáno, ve sporech bylo řádně pokračováno a následně byla vedena i exekuce. Z tohoto pak dovozovala, že v tomto případě jde o rozsudkový přírůdek úroků běžících od určitého dne, tedy o samostatnou zástavním právem zajištěnou pohledávku

³ §494 odst. 2 zák.č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) (ve znění platném k 1. 9. 1959) In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]: „Úroky a opěťující se plnění za poslední tři léta před udělením příklepu, jakož i soudní náklady uspokojují se v pořadí jistiny. Nestačí-li rozdělovaná podstata, uhradí se před jistinou.“

⁴ Cit. z § 216 zák. č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád) (ve znění platném k 9. 5. 1945) In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]: „Soudně určené náklady na rozepří a exekuci, ..., a úroky, důchody, výživné a jiné opěťující se dávky, které ze smlouvy nebo ze zákona příslušejíce nejsou déle tří let přede dnem příklepu zadrženy, mají stejnou přednost s jistinou nebo s právem k vybírání dávek. Stejně pořadí s jistinou přísluší také nárokům za smlouvy pro ten případ učiněné, že by předčasně splacena byla pohledávka knihovně zajištěná. Kdyby rozdělovaná podstata nestačila, budiž toto příslušenství zapraveno před jistinou.“

⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. R I 759/40 ze dne 15. 5. 1941, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016].

jistinnou a domáhala se, aby jí byly přiznány všechny úroky i úroky z prodlení (úroky z úroků), které jsou starší než 3 roky od udělení příklepu. Druhoinstanční soud jí v pořadí jistiny přiznal i úroky z úroků, které plynuly z úrokových splátek starších než 3 roky od udělení příklepu, avšak byly vypočteny jen za dobu 3 roků ode dne příklepu, a ve zbytku zástavní věřitelce nevyhověl. Nejvyšší soud však vyhověl dovolacím stížnostem dalších zástavních věřitelů do výroku druhoinstančního soudu a obnovil v této části usnesení prvoinstančního soudu. V odůvodnění rozhodnutí Nejvyšší soud dává za pravdu tomu, že včasným a úspěšným zažalováním úroků a případně jejich následným exekučním vymáháním se přetruhuje jejich promlčení, takže zástavnímu věřiteli přísluší i úroky starší tří let. V uvedeném případě však nedošlo k aplikaci ustanovení § 217 zák. č. 79/1896 ř.z., neboť rozdělovaná podstata již byla vyčerpána. Dále k tomu Nejvyšší soud dodává, že *„přetržení promlčení úrokové pohledávky má však význam jen v poměru k dlužníkovi, nikoliv též v poměru k rozvrhované podstatě.“*⁶ *„Základní myšlenkou uvedených předpisů zákonných je, že zásada, která ovládá knihovní právo a podle které má býti chráněna důvěra v pozemkové knihy, vyžaduje, aby bylo zájemcům umožněno počítati s určitým maximem zatížení nemovitosti co do vedlejšího příslušenství zajištěné pohledávky.“*⁷

Účelem této právní úpravy tedy bylo transparentně vymezit zatížení nemovitosti tak, aby bylo pro všechny dobře předvídatelné, a to mimo jiné i pro zástavní věřitele, kteří si mohli udělat představu o tom, zda a do jaké míry může být jejich pohledávka uspokojena, a mohli tomuto přizpůsobit jejich jednání.

Současná právní úprava a postavení zástavního věřitele

Jaký je však z pohledu současné právní úpravy vývoj postavení zástavního věřitele? Zásadním způsobem se zde projevuje ustanovení § 15 zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, které umožňuje oprávněnému z přerušené exekuce přihlásit

pohledávku do prováděné exekuce k uspokojení při rozvrhu. Ve znění účinném do 31. 12. 2012 pak bylo ve druhé větě stanoveno, že pořadí pohledávky z přerušené exekuce zůstává při rozvrhu zachováno. V praxi tak bylo toto ustanovení vykládáno i tak, že zůstává zachováno z přerušené exekuce skutečně jen pořadí, nikoliv však skupina. Na to však zareagovaly soudy a oprávněným z přerušených exekucí, tak bylo přiznáno zachování nejen pořadí, ale i skupiny z přerušené exekuce⁸. Nutno dodat, že zákonem č. 396/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2013, bylo ustanovení § 15 zák. č. 119/2001 Sb., novelizováno a nyní je přímo v zákoně stanoveno, že zachována zůstává oprávněným z přerušených exekucí skupina a pořadí.

Pohledávky přihlášených, nezajištěných věřitelů, kteří vymáhají svou pohledávku v exekučním řízení, se tak při rozvrhu uspokojují ve třetí skupině se zástavními věřiteli. Zástavní věřitelé nemohou vycházet pouze z toho, jaké zástavy a s jakým pořadím jsou zapsány na příslušném listu vlastnictví. Nikdo si tak nemůže učinit ani rámcovou představu o tom, zda jeho pohledávka bude, či nebude při rozvrhu uspokojena, protože nelze jednoduše a spolehlivě zjistit, kdy a pro jakou pohledávku bylo zahájeno řízení pro jiného věřitele. Centrální evidence exekucí má své limity v tom, že mezi zahájením exekučního řízení (což může být zároveň i okamžik rozhodný pro pořadí ve skupině) a zapsáním exekuce do Centrální evidence exekucí bývá někdy prodleva až v řádech několika měsíců⁹, a nelze se spoléhat pouze na údaje z této evidence. Rejstřík zahájených exekucí, který funguje od 1. 1. 2013, je naopak neveřejný seznam, z něhož se údaje třetím osobám neposkytují.

Naopak k lepší předvídatelnosti toho, která pohledávka bude uspokojována při rozvrhovém jednání, značně přispěla novelizace exekučního řádu zákonem č. 286/2009 Sb., která zavedla mezi způsoby provedení exekuce i zřízení exekutorského zástavního práva. Dle důvodové zprávy k tomuto zákonu bylo cílem humanizovat exekuční řízení tím, že byl vytvořen zajišťovací instrument pro pohledávku oprávněného a povinnému byla dána možnost sanovat dlužnou pohledávku jinak než prodejem nemovitosti. Rovněž byl tento způsob provedení exekuce v rámci přiměřenosti exekuce uveden jako jeden z prioritních způsobů. Jestliže tedy hned od počátku exekuce

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3755/2011, kterým bylo potvrzeno usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 6. 2011, č.j. 24 Co 840/2011-101, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]; rovněž [online] www.nsoud.cz, [cit. 20.01.2016] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%20%20AND%20%5Bspzn2%5D%3DCdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D3755%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2011&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%20%20AND%20%5Bspzn2%5D%3DCdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D3755%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2011&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)>.

⁹ Exekuční řízení je zahajováno návrhem oprávněného adresovaným soudnímu exekutorovi, soudní exekutor následně žádá soud o vydání pověření, zdaleka ne vždy vydá soud pověření v zákonem uvedené lhůtě 15 dnů, po udělení pověření obvykle soudní exekutor nejprve zjišťuje majetek prostřednictvím součinností a až následně se rozesílají listiny o exekuci povinným. Zápis do Centrální evidence exekucí se provádí až poté, co byla vyznačena doložka provedení exekuce.

nebylo zřejmé, že exekuci lze vymoci ve velmi krátké době příkázáním pohledávky z účtu či srážkami ze mzdy, téměř vždy soudní exekutor krátce po nařízení exekuce vydával exekuční příkaz zřízením exekutorského zástavního práva. Kromě zajištění pohledávky oprávněného se tato informace i velice rychle objevila na příslušném listu vlastnictví a mimo jiné tak mohla významně přispět k přehlednosti a předvídatelnosti toho, jaká pohledávka bude při rozvrhu uspokojována.

Z tohoto úhlu pohledu pak k velké, a dle mého názoru negativní změně došlo s přijetím zákona č. 139/2015 Sb., účinného od 1. 7. 2015, který mimo jiné zrušil dosavadní úpravu zřizování exekutorského zástavního práva v rámci prováděné exekuce a nahradil ji ad hoc exekučním řízením pouze ke zřízení exekutorského zástavního práva. Zajímavé je, že tato zásadní změna v původním vládním návrhu zákona nebyla obsažena a do zákona se dostala až pozměňovacím návrhem poslance Mgr. Radka Vondráčka na jednání ústavně právního výboru. Dle zápisu ze schůze ústavně právního výboru bylo impulzem pro podání pozměňovacího návrhu nadužívání tohoto institutu. Dokonce ani při projednávání návrhu zákona na plénu Poslanecké sněmovny nad touto částí navrhovaného zákona neproběhla žádná diskuze. Byla tak odstraněna právní úprava, která mimo jiné působila i informačně.

Pravdou je, že nová úprava zřízení exekutorského zástavního práva již není tak hojně využívána. Dalo by se říci, že je využívána pouze v ojedinělých případech. Lehce si tak můžeme představit situaci, kdy dlužník žádající o úvěr nabídne věřiteli do zástavy nemovitost, a věřitel v dobré víře, že jeho pohledávka je zajištěna zástavou, úvěr poskytne. Jaké asi bude rozčarování zástavního věřitele, až zjistí, že pár dní či týdnů před poskytnutím úvěru bylo proti dlužníkovi zahájeno exekuční řízení a jeho zajištěná pohledávka nebude při rozvrhu uspokojena? A to přestože v době sjednávání úvěru byl list vlastnictví „čistý jak lilie“ a jiné informace o dlužníkových finančních problémech nebyly k dispozici.

Závěr

V tradičním pojetí zástavního práva¹⁰ mohl zástavní věřitel očekávat, že jeho pohledávka bude uspokojena z výtěžku zpeněžení zástavy, nebude-li dlužníkem splněna řádně a včas. To je samotnou podstatou zástavního práva¹¹. Současná právní úprava procesních předpisů však takové postavení zástavnímu věřiteli vždy nezajišťuje, a naopak se postupně vyvíjí tím směrem, že předvídatelnost toho, zda a v jaké míře bude pohledávka zástavního věřitele uspokojena při rozvrhu, se snižuje.

Domnívám se, že by právní úprava procesních předpisů neměla tak výrazně zasahovat do samotné podstaty tradičního institutu hmotného práva, jakým je zástavní právo. Jedním z možných řešení by mohla být novelizace procesních předpisů, přičemž by bylo možné inspirovat se například v právní úpravě Slovenské republiky, kde se pohledávka oprávněného (příp. dalších oprávněných z přerušovaných exekucí), není-li současně zajištěna zástavním právem, uspokojuje až ve čtvrté skupině¹².

Seznam literatury

- Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád II. §201 až 376. Komentář. Vyd. 1., V Praze: C. H. Beck, 2009, 1776s. Beckovy Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.*
- Dvořák, J., Švestka, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva. V Praze: Wolters Kluwer, 2015. 228s. ISBN 978-80-7478-935-9.*
- Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Vyd. 1., V Ostravě: Sagit, 2012, 1119s. ISBN 978-80-7208-922-2.*
- Jirsa, J., Beran, V., Korběl, F., Lichovník, T., Mádr, J., Petr, B., Vojtek, P., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251-376 občanského soudního řádu (podle stavu k 1. 4. 2014), Vyd. 1., V Praze: JUDr. Karel Havlíček Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-50-2.*
- Lavický, P. a kol. *Občanský soudní řád (§251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. 1. vyd., V Praze: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 556s. ISBN 978-80-7478-988-5.*

¹⁰ Blíže k roli zástavního práva např.: Dvořák, J., Švestka, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva. V Praze: Wolters Kluwer, 2015. 143s an. ISBN 978-80-7478-935-9.*

¹¹ Srov. § 1309 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění platném k 1. 1. 2014; rovněž též např.: Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Vyd. 1., V Ostravě: Sagit, 2012, 554s. ISBN 978-80-7208-922-2.*

¹² Števček, M., Ficová, S., Tomašovič, M., Kotrecová, A., a kol. *Exekučný poriadok. Komentár. Vyd. 2., V Bratislavě: C. H. Beck, 2015, 525s. ISBN 978-80-89603-25-1.*

Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1., V Praze: C. H. Beck, 2013, xxiv, 1398s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

Števček, M., Ficová, S., Tomašovič, M., Kotrecová, A., a kol. *Exekuční poriadok. Komentár*. Vyd. 2., V Bratislavě: C. H. Beck, 2015, 864s. ISBN 978-80-89603-25-1.

Seznam dalších pramenů

Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. R I 759/40 ze dne 15.5.1941, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2005, sp. zn. 20 Cdo 216/2004, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]; rovněž [online] www.nsoud.cz, [cit. 20.01.2016] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2020%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D-Cdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D216%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2004&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2020%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D-Cdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D216%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2004&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)>

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2012, sp.zn. 20 Cdo 3755/2011, kterým bylo potvrzeno usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9.6.2011, č.j. 24 Co 840/2011-101, In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 09.01.2016]; rovněž [online] www.nsoud.cz, [cit. 20.01.2016] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2020%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D-Cdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D3755%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2011&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2020%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D-Cdo%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D3755%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2011&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1)>

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) (ve znění platném k 1. 9. 1959) In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR

Zákon č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád) (ve znění platném k 9.5.1945) In: ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění platném k 1. 1. 2014

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila

Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Právní fikce doručování písemností v občanském soudním řízení

Nález sp. zn. IV. ÚS 883/15 ze dne 1. 10. 2015

§ 46b písm. a), § 49 odst. 4 občanského soudního řádu

Procesní úprava nezakotvuje, jak často musí být opětovně prověřována doručovací adresa účastníka, na druhou stranu dlužno poznamenat, že je-li naplnění právní fikce podmíněno doručením písemností na adresu pro doručování dle § 46b o. s. ř., tj. v tomto případě adresu trvalého bydliště účastníka řízení, měl by mít soud, v rámci možností, postaveno najisto, že tento stav nastal. V případě stěžovatelky se okresní soud spokojil s informací pošty o uložení zásilky, aniž by si ověřil, zda bylo skutečně doručováno na adresu jejího aktuálního bydliště vedeného v evidenci obyvatel. Výpis z evidence obyvatel, jímž soud disponoval a od jehož vyhotovení uplynulo více než 19 měsíců, požadovanou míru jistoty zjevně neposkytoval.

Právo na rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce

Nález sp. zn. II. ÚS 858/14 ze dne 22. 10. 2015

*§ 159a, § 166, § 268 občanského soudního řádu
§ 55 exekučního řádu*

Odvolací soud nerozhodl o tom, že ve zbývajících částech návrh povinného na zastavení exekuce zamítá (a to přesto, že odvolací soud shodný postup dříve vytkl soudu prvního stupně a z tohoto důvodu mu vrátil věc k vydání doplňujícího rozhodnutí s argumentací, že je třeba, aby bylo rozhodnuto o celém předmětu řízení). Právě naznačené pochybení pak nebylo napraveno ani následně v souvislosti s rozhodováním o návrhu stěžovatele (oprávněného) na vydání doplňujícího rozhodnutí, když odvolací soud tento návrh zamítl. Učinil tak s odůvodněním, že postup dle § 166 občanského soudního řádu není v exekučním řízení možný, neboť v rámci exekučního řízení lze rozhodnout toliko o tom, v jaké části se exekuce dál již nepovede, přičemž

stěžovatelem požadovaný výrok by dle názoru odvolacího soudu neměl žádný dopad do probíhající exekuce.

Daný závěr je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu, konkrétně s nálezem sp. zn. I. ÚS 1787/11 ze dne 28. 11. 2013 (N 202/71 SbNU 385), v němž Ústavní soud uzavřel, že je nezbytné, aby v případech, kdy se povinný domáhal úplného zastavení exekuce, bylo rozhodnuto o celém tomto návrhu.

Postup odvolacího soudu ve svém důsledku představuje porušení ústavně zaručených práv obou účastníků řízení, a to hned ze dvou důvodů. Za prvé, přestože odvolací soud přisvědčil tvrzení oprávněného, že jeho pohledávka zcela nezanikla, nenalezla tato skutečnost odraz ve výroku rozhodnutí, a je tedy třeba uzavřít, že o ní soudem nebylo pravomocně rozhodnuto ve smyslu § 159a občanského soudního řádu. Oprávněný byl v důsledku toho ponechán v právní nejistotě, neboť i přes závěry odvolacího soudu vyslovené v odůvodnění předmětného rozhodnutí není vyloučeno, že bude soudem vydáno další rozhodnutí, jímž odvolací soud rozhodne též o zbývajících částí předmětu řízení (jako tomu bylo i ve věci, o níž bylo rozhodnuto výše citovaným nálezem), přičemž není jisté, jak bude znít výrok předmětného rozhodnutí. Nelze totiž vyloučit možnost, že odvolací soud posoudí věc s odstupem času jinak, než jak to učinil v odůvodnění svého původního rozhodnutí. S přihlédnutím k právě uvedenému proto Ústavní soud nemohl akceptovat závěr odvolacího soudu o nemožnosti vydání doplňujícího rozhodnutí ve smyslu § 166 občanského soudního řádu v rámci exekučního řízení.

Za druhé, povinný, jehož návrhu na úplné zastavení exekuce by soud vyhověl pouze částečně, by neměl k dispozici žádné procesní prostředky, jimiž by mohl proti takovému rozhodnutí brojit, neboť by zde absentoval zamítavý výrok, který by povinný mohl napadnout odvoláním, případně dovoláním (za splnění podmínek dle § 237 a § 238 občanského soudního řádu), když takové podání by muselo být pro nedostatek subjektivní legitimacy odmítnuto. Takový výklad zjevně připustit nelze.

Náklady exekuce v případě změny exekutora

Usnesení sp. zn. I. ÚS 3195/14 ze dne 27. 10. 2015

§ 44b exekučního řádu

Vzhledem k tomu, že ke změně exekutora došlo z vůle stěžovatelky (oprávněné) v době, kdy již původní exekutorský úřad byl obsazen nově jmenovaným exekutorem, a to aniž by tento exekutor k takovému kroku stěžovatelky zavdal jakýkoli důvod svou nequalitní činností či podobně, nejví se nijak protiústavním určení, že náklady exekuce vzniklé v návaznosti

na změnu exekutora, včetně odměny původního exekutora, má hradit stěžovatelka. Konečně pokud jde o výši odměny původního exekutora, ani ta v daném případě nedosahuje míry neústavnosti. Tento exekutor sice ničeho nevymohl, nicméně to mu stěžovatelka - která jako oprávněná sama od začátku exekučního řízení rozhoduje o výběru konkrétního exekutora - podle svých tvrzení ani neumožnila, a tak podle Ústavního soudu není protiústavní, ani nespravedlivé, určení, že stěžovatelka je povinna dotčenému exekutorovi uhradit odměnu alespoň v minimální, nadto zákonem pro takové situace zvláště stanovené, výši. Jedná se zde - kde původní exekutor ničeho nevymohl, protože mu to neumožnila stěžovatelka, v zásadě rozhodující o osobě exekutora i v průběhu exekučního řízení - tedy o zcela jinou situaci, nežli jsou případy dobrovolného splnění dlužné částky ze strany dlužníka mimo rámec probíhající exekuce, v nichž platí základní pravidlo, že základem pro určení výše odměny exekutora je výše jím vymoženého plnění, v takových případech nulová.

Příkaz k úhradě nákladů exekuce vydaný po skončení exekuce

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 2150/15 ze dne 4. 11. 2015

*§ 51 písm. c), § 87 exekučního řádu
§ 166 občanského soudního řádu*

Podle zjištění soudu byl předmětný příkaz vydán až po vydání potvrzení soudního exekutora o zániku pověření, ve kterém uvedl, že byly splněny veškeré povinnosti dané exekučním titulem, a tedy pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce, případně další povinnosti dané exekučním titulem byly vymoženy. Z Centrální evidence exekucí bylo zjištěno, že exekuce není v evidenci vedena. Tím, že ji exekutor nechal vymazat, deklaroval, že je skončena včetně nákladů exekuce. Oprávnění soudního exekutora k vedení exekuce tedy ve smyslu ustanovení § 51 c) exekučního řádu již zaniklo.

Ústavní soud neshledává závěr Obvodního soudu pro Prahu 3, podle něhož nelze pochybení soudního exekutora v případě skončení exekuce napravovat dodatečně vydaným příkazem k úhradě nákladů exekuce, a to ani postupem podle ustanovení § 166 občanského soudního řádu, za ústavně rozporný.

Zastavení exekuce z důvodu zneužití práva na soudní ochranu

Nález sp. zn. IV. ÚS 3216/14 ze dne 17. 12. 2015

§ 2, § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Stran aplikace zásady zákazu zneužití práva v exekučním řízení, Nejvyšší soud zaujal ve své judikatuře stanovisko, že podání návrhu na nařízení exekuce není výkonem práva ve smyslu § 3 odst. 1 občanského zákoníku, nýbrž využitím možnosti poskytnuté oprávněnému procesním předpisem pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem vydaným v nalézacím řízení nebyla splněna dobrovolně. Proto nelze dle Nejvyššího soudu v exekučním řízení rozpor s § 3 odst. 1 občanského zákoníku úspěšně namítat (srov. např. usnesení sp. zn. 20 Cdo 3756/2008 ze dne 5. března 2009 či usnesení sp. zn. 20 Cdo 3291/2011 ze dne 27. března 2012).

Ústavní soud pokládá právní názor Nejvyššího soudu za přílehavý potud, mají-li námitky povinného hmotněprávní charakter; typicky půjde o tvrzení, že exekučním titulem uložená povinnost představuje výkon práva v rozporu s dobrými mravy. Tento přístup k námitkám povinného je odůvodněn tím, že přezkum souladu výkonu práva s dobrými mravy proběhl v řízení nalézacím, není proto nutné jej opakovat v řízení vykonávacím.

Je však nutno zdůraznit, že námitkami vážícími se k exekučnímu titulu se okruh možného dotčení práv povinného nevyčerpává. Zásada zákazu zneužití práva se totiž neuplatňuje pouze v hmotném právu, ale, jak výslovně stanoví § 2 o. s. ř., též v právu procesním [srov. náleží sp. zn. I. ÚS 988/12 ze dne 25. července 2012 (N 132/66 SbNU 61)]. Jednotlivé procesní úkony účastníků je proto třeba podrobit i přezkumu z hlediska jejich souladu s účelem procesní normy či procesního institutu. Za zneužití práva lze pak v obecné rovině považovat jednání procesní strany, které je s tímto účelem v rozporu.

Zvláštní případ zneužití procesního práva představují tzv. šikanózní návrhy či postupy, které se vyznačují úmyslem účastníka způsobit protistraně škodu. Škodlivost šikanózního jednání se přitom neomezuje pouze na ostatní účastníky, kteří jsou nuceni v souvislosti s vedením řízení vynakládat prostředky na svou procesní obranu, případně snášet další negativní důsledky s řízením spojené (typicky např. důsledky insolvenčního návrhu), ale spočívá také v tom, že zbytečně zatěžuje soudní soustavu a "zneužívá" ji k cílům, které neodpovídají jejímu pravému poslání, tzn. poskytování ochrany právům (čl. 90 Ústavy, § 2 o. s. ř.). Dojde-li ke zneužití procesních práv, musí obecné soudy, mají-li dostát své základní povinnosti vyjádřené v čl. 90 Ústavy, vždy postupovat tak, aby

v rámci možností, daných jim příslušnými procesními předpisy, minimalizovaly negativní důsledky, které jsou s podobným návrhem spojeny.

Smyslem exekučního řízení je vymožení plnění, jež bylo oprávněnému přiznáno vykonatelným exekučním titulem a které povinný odmítá oprávněnému dobrovolně uhradit. Je notoriem, že vymáhání plnění cestou exekuce představuje poměrně komplikovaný proces, jehož délka se pohybuje v řádech měsíců nebo dokonce let. Proto například za situace, kdy má oprávněný prakticky jistotu, že povinný v nejbližší době (řádově dnů) svůj závazek splní, bude mít zpravidla návrh na nařízení exekuce charakter návrhu šikanózního, neboť jeho podání není primárně motivováno snahou oprávněného domoci se plnění, nýbrž snahou zatížit povinného náhradou nákladů exekuce. Ústavní soud již v minulosti takové jednání posuzoval, přičemž aproboval postup obecných soudů, které nepřiznaly oprávněnému právo na náhradu nákladů řízení (usnesení sp. zn. I. ÚS 707/07 ze dne 12. dubna 2007, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).

Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zní: "Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže ... je nepřijatelný, protože je tu jiný důvod [než uvedený v písm. a) až g)], pro který nelze rozhodnutí vykonat". Zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu. Judikatura (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1932/2005 ze dne 16. března 2006) vymezila, že z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdného účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu.

Šikanózní exekuční návrh představuje postup přičítící se účelu exekučního řízení, což z hlediska závažnosti bezpochyby naplňuje hypotézu citovaného ustanovení. Jelikož se jedná o vhodný procesní prostředek, který obecným soudům umožňuje poskytnout účastníkovi ochranu před šikanózním jednáním protistrany, byly obecné soudy povinny předmětné ustanovení aplikovat.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil
Mgr. David Hozman

exekutorský kandidát
Exekutorského úřadu Praha 4
soudní exekutorky JUDr. Jany Tvrdkové

Postižení jiných majetkových práv

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 2827/2012 ze dne 20. 5. 2015

*k ustanovení § 320aa občanského soudního řádu
a 628 odst. 1 zákona o obchodních korporacích*

Nebyla-li vymáhaná povinnost splněna z prostředků získaných postižením členských práv a povinností, členství v družstvu, zaniklé v důsledku exekuce postihující členská práva a povinnosti, se obnoví, zaniknou-li účinky exekučního příkazu, jímž byly členská práva a povinnosti postiženy.

Účinky exekučního příkazu postihujícího podíl v obchodní společnosti či členská práva a povinnosti v družstvu však zanikají – kromě zastavení exekuce (podle § 55 exekučního řádu) – též v důsledku zrušení exekučního příkazu, nebo provedení exekuce (a to jak provedení spočívajícího v dobrovolném splnění vymáhané povinnosti povinným, tak jejího vymožení soudním exekutorem z jiného majetku než podílu v obchodní společnosti či v družstvu).

Z funkčního hlediska přitom není žádného důvodu, pro nějž by – ve vztahu k obnově účasti ve společnosti či členství v družstvu – mělo být mezi jmenovanými způsoby zániků účinků exekučního příkazu rozlišováno. Opačný přístup v řadě případů vede k nepřiměřené tvrdosti, která se plně projeví i ve vztahu k účasti v bytovém družstvu, neboť v důsledku zániku členství v něm dochází zpravidla také k zániku nájmu bytu.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že zrušení exekučního příkazu postihujícího podíl v obchodní společnosti či členská práva a povinnosti v družstvu, dobrovolné splnění vymáhané povinnosti i její vymožení z jiného majetku, než podílu v obchodní společnosti či členských práv a povinností v družstvu, má – ve vztahu k existenci účinků tohoto exekučního příkazu – totožné důsledky jako zastavení exekuce.

Termín „zastavení exekuce“ obsažený v § 231 odst. 2 obchodního zákoníku je třeba vykládat tak, že kromě zastavení exekuce podle § 55 exekučního řádu zahrnuje též další způsoby zániku účinků exekučního příkazu postihujícího členská práva a povinnosti člena družstva (včetně zrušení exekučního příkazu či provedení exekuce); výjimkou jsou případy, v nichž byla vymáhaná povinnost splněna z prostředků získaných postižením členských práv a povinností. K obnově účasti pak dochází bez dalšího již v okamžiku zániku účinků exekučního příkazu, jímž byly členská práva a povinnosti postiženy.

Zastavení exekuce

usnesení Městského soudu v Praze č.j. 62 Co 24/2015 ze dne 23. 1. 2015

k ustanovení § 36 odst. 2 a 55 odst. 1 exekučního řádu

Ustanovení § 140a insolvenčního zákona neplatí pro exekuční (vykonávací) řízení. Vliv účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného a vliv rozhodnutí, jímž byl zjištěn úpadek povinného, na probíhající exekuční (vykonávací) řízení upravuje ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona a ustanovení § 140e insolvenčního zákona.

Je-li exekučním příkazem postižena součást společného jmění manželů, je účastníkem exekučního řízení, pokud jde o tuto součást, i manžel povinného (§ 36 odst. 2 exekučního řádu). Je pak výlučně na manželu povinného jako na účastníkovi řízení, aby případně využil právní prostředky sloužící jeho ochraně, např. návrhem na zastavení exekuce. Není však možné, aby se ochrany namísto něj domáhala povinná prostřednictvím návrhu na zastavení exekučního řízení.

Šikanózní insolvenční návrh

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 2827/2012 ze dne 31. 8. 2015

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu a 82 odst. 2 písm. b) a 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

Účinky usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nastávají okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Doručení takového usnesení zvláštním způsobem má význam (jen) pro počátek běhu lhůty k podání (řádného) opravného prostředku.

V uvedené věci insolvenční soud umožnil soudnímu exekutorovi provést exekuci dražbou nemovitých věcí ve vlastnictví druhého povinného s tím, že „povinný opakovaným podáváním insolvenčních návrhů, které jsou následně odmítány v důsledku jeho procesního zavinění, záměrně obstruuje provedení exekuce a zneužívá tak účinků spojených s insolvenčním návrhem“.

Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, plyne, že:

„Praktické poznatky z průběhu některých insolvenčních řízení dokládají, že v některých případech se vyskytují pokusy zneužít transparentnosti insolvenčního řízení a účinků spojených s jeho zahájením k poškození zájmů třetích osob nebo dlužníka. Přitom může jít jak o záměr sledovaný dlužníkem (blokace exekučních řízení insolvenčními návrhy, jež nejsou míněny vážně), tak o záměr sledovaný jiným insolvenčním návrhovatelem. Jedním z opatření, jež mají přispět k efektivnímu zásahu soudu proti takovým postupům, je rozšíření pravomoci insolvenčního soudu při vydávání předběžných opatření.“

Nově se tedy přiznává insolvenčnímu soudu [v § 82 písm. b) návrhu zákona] možnost z důvodů zvláštního zřetele hodných předběžným opatřením způsobem stanoveným v předběžném opatření omezit některý z účinků spojený se zahájením insolvenčního řízení, jak jsou uvedeny v ustanovení § 109 odst. 1 insolvenčního zákona (pojistka pro účinky uvedené v ustanovení § 111 insolvenčního zákona je zakotvena přímo v textu ustanovení § 111). Tím se tedy soudu otevírá možnost (při respektu k zásadám insolvenčního řízení vyjádřeným v ustanovení § 5 insolvenčního zákona) např. povolit v exekuci dokončení exekuce (s omezením nastaveným tak, aby například výtěžek dosaženého zpeněžení majetku byl po dobu probíhajícího insolvenčního řízení k dispozici v tomto řízení)“.

NOVÁ PRÁVNÍ STANOVISKA EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR

rubriku připravil
Mgr. Ing. Antonín Toman
právník Exekutorské komory ČR

Prezidium Exekutorské komory ČR na svém zasedání dne 17. 12. 2015 schválilo usnesením č. 1/15/P10 dle § 9 odst. 1 písm. f) organizačního řádu následující stanoviska Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR.

Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR k aplikaci § 304 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR na základě usnesení ze dne 7. 12. 2015 zastává následující právní názor:

Větu druhou § 304 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, „*to neplatí v případě platby, jejímž účelem je splnění vymáhané povinnosti, na účet oprávněného nebo soudního exekutora vedený u peněžního ústavu,*“ je potřeba interpretovat jako speciální ustanovení, které se uplatní před obecnými ustanoveními občanského soudního a exekučního řádu, neboť cílem ustanovení je zejména umožnit povinnému, aby mohl tuto povinnost splnit převedením peněžních prostředků ze svého účtu vedeného u peněžního ústavu na účet soudního exekutora.

Dle § 48 písm. f) zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, soudní exekutor v písemném vyhotovení exekučního příkazu uvede způsob provedení exekuce a číslo účtu exekutora vedeného u peněžního ústavu, je-li číslo účtu potřebné pro způsob vedení exekuce.

Peněžní ústav proto vždy může zjistit číslo účtu, v jehož prospěch je možno na příkaz povinného peněžní prostředky zaslat za účelem splnění vymáhané povinnosti v exekučním řízení, neboť exekuční příkaz zaslaný peněžnímu ústavu informací o účtu soudního exekutora vždy obsahuje. Současně je vyloučeno plnit na jiný než v exekučním příkazu uvedený účet, neboť by takové plnění bylo v rozporu se zákazy uvedenými v § 304 odst. 1 a 3 OSŘ.

Peněžní ústav je však i při aplikaci § 304 odst. 3 povinen nadále dodržovat pravidla obsažená v zákoně č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, a umožnit povinnému nakládat s peněžními prostředky na účtu jen pro uspokojení vymáhané pohledávky v závislosti na jejím pořadí (jako při zasílání peněžních prostředků soudnímu exekutorovi po vyrozumění o právní moci v souladu s pravidly stanovenými zákonem č. 119/2001 Sb.).

Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR k požadavkům povinných na rušení exekučních příkazů po schválení oddlužení

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR na základě usnesení ze dne 7. 12. 2015 zastává následující právní názor:

§ 109 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, stanoví, že úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Dle § 409 odst. 2 insolvenčního zákona dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, včetně toho majetku, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění. Exekuční příkaz je však vždy zásadně i úkonem zajišťujícím majetek, nikoliv úkonem směřujícím k provedení exekuce.

Ani insolvenční zákon, ani exekuční řád přitom nestanovují v souvislosti se schválením oddlužení povinnost soudního exekutora zastavit exekuční řízení či rušit exekuční příkazy. Dle § 418 insolvenčního zákona může insolvenční soud schválené oddlužení zrušit a současně rozhodnout o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem. V takovém případě by však postup exekutora, kterým by zrušil již vydané exekuční příkazy zajišťující uspokojení pohledávky věřitele, mohl být interpretován jako porušení povinnosti soudního exekutora dbát ochrany práv účastníka řízení (oprávněného), když lze důvodně očekávat pokračování exekučního řízení, a to s ohledem na možnost zhoršení postavení oprávněného co do pořadí založeného zákonem č. 119/2001 Sb. v případě vícečetných exekucí.

Z výše uvedeného vyplývá, že ani dlužník, ani insolvenční správce nemohou soudnímu exekutorovi stanovit povinnost zastavit exekuci či zrušit exekuční příkazy, povinnost exekuční

příkazy rušit soudnímu exekutorovi nevyplývá ani ze zákona. § 411 insolvenčního zákona ovšem stanoví, že po dobu trvání účinků schválení oddlužení nemá nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nebo zahájení exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy určenými k plnění splátkového kalendáře způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Je proto možností insolvenčního správce, případně insolvenčního soudu, informovat poddlužníky povinného o tom, že účinky schválení oddlužení mají po dobu trvání oddlužení přednost před účinky exekučních příkazů vydaných na základě exekučního řádu.

NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V SOCIALISTICKÉ JUGOSLÁVII

rubriku připravil
Mgr. Jiří Pokorný

interní doktorand
Katedry práva životního prostředí
Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Primárně historicky zaměřená kolektivní monografie z dílny Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze se na mnoha místech významně dotýká problematiky právních dějin, a to zejména (avšak nikoliv pouze) v oblasti vývoje kulturních a jazykových práv etnických menšin. Zaměřuje se přitom na region, kde již několikrát v historii etnické tenze eskalovaly až do ozbrojeného konfliktu.



Již v první kapitole je detailně rozveden právní základ národnostní politiky komunistické federace Jihoslovanů. Ukazuje se, že Jugoslávie po celou dobu své existence aplikovala sovětskou úpravou inspirovaný systém kategorizace etnických skupin do národů a národností, resp. (konstitutivních) národů a „národnostních menšin“. Právě obecné i právní dějiny etnik spadajících do druhé zmíněné kategorie v Jugoslávii v letech 1944–1991 recenzovaná kniha mapuje. Z první kapitoly se také dozvídáme, že úprava národnostní politiky na úrovni federálních zákonů byla velmi všeobecná a vágně formulovaná a fakticky zajišťovala pouze alespoň zdánlivý soulad jugoslávské národnostní politiky s mezinárodními závazky státu (jejichž souhrn a vývoj v čase je taktéž v kapitole pojednán).

Jugoslávská federální úprava tedy ponechala značný prostor pro detailnější regulaci života národnostních menšin ze strany republikových vlád a de facto umožňovala také značně selektivní přístup k jednotlivým menšinám, od těch státem aktivně podporovaných či dokonce migrační politikou vytvářených (Řekové) až po ty, které byly po druhé světové válce fakticky zdecimovány a vyhnány (Němci, Italové, z důvodů ještě dřívějších animozit také částečně Turci). Vývoji právní úpravy i obecné politiky republikových vlád se věnují jednotlivé další kapitoly, zaměřené na konkrétní menšiny.

Zájemci o české právní dějiny nepochybně ocení kapitoly o menšinách, které se vyskytují či vyskytovaly také na našem území (Němci, Romové), z nichž mohou získat podklady pro určitou komparaci, jak jejich život reguloval jiný - nám téměř po celé dvacáté století v mnohém blízký - stát. Zájemci o historii exekucí jistě ocení také popisy konkrétních represivních kroků včetně zabavování movitého i nemovitého majetku, které stát v dané době vůči vybraným menšinám uplatňoval. Pozoruhodné přitom je, že stát často přijímal také různá zdánlivě obecná opatření (např. ekonomického rázu), která ale byla navržena tak, aby zvláště dopadla na konkrétní menšiny (vzhledem k jejich socioekonomické struktuře). Tomu se zvláště věnuje Adam Ander v kapitole o Maďarech, či Kamil Pikal v kapitole o Turcích. O kvalitě této publikace také svědčí fakt, že přední německé akademické nakladatelství Peter Lang tuto monografii vydalo také v německé mutaci.

Kocian, J. (ed.), Králová, K. (ed.), Pikal, K. (ed.), Ander, A., Heller, D., Hofmeisterová, K., Kadlec, V., Kadlecová, L., Kopřivová, L., Procházka, J., Šisler, F., Tejchman, M., Zilynskyj, B. Národnostní menšiny v socialistické Jugoslávii. Sokolov: Flavia Viera, 2015. 226 s. ISBN 978-80-904954-3-2.

ABSTRACTS

Mgr. et Mgr. Jiří Flam

Tackling Debt Crisis in Archaic Civilisations in
Context of the Present Days

The article introduces several historic ways of tackling debt crisis while showing that debt and debt crisis themselves accompany our history for thousands of years; it comes as nothing new or unforeseeable. The first solution presented as possible is a full debt dissolution, proclaimed by Athenian archon Solon. The author analyses the consequences of this step, which led to Peisistratos tyranny. The general debt dissolution is put into contrast with Book of Leviticus which brought attempt to solve debt crisis by precautions like on-time seeking balance in society. It is shown that individual solutions and their consequences are closely related to ethics – the solutions come from certain ethical view on debt crisis and they induce unwanted impact within ethics. The impact and consequences are put into context of current contemplations about dealing with unwanted effects of debt issues.

Mgr. Michal Jančuška

Bailiff Order of Lien as Amended
with Effect from 1st July 2015

The author aims to briefly describe the main differences in legislation on Bailiff order of lien before and after the amendment brought by Act 139/2015 and to describe the main differences in enforcement procedure and special arrangement of enforcement procedure as far as bailiff order of lien is concerned. He deals with the lawmaker's motives and circumstances that led to the amendment. Subsequently, he describes the course of enforcement procedure while executed in the way of bailiff order of lien, after the amendment step by step, ponders on costs of this way of enforcement and he also comes with several pieces of experience with new legislation in practice.

Mgr. Tomáš Trojan

Secured Creditor's Position Transparency

The text focuses on (mostly) forgotten purpose of § 337c, 4, first and second sentence, Act 99/1963, Civil Procedure Code (on satisfying interests and default interests originated before and after period of three years before allocation proceedings) with regards to apparent inspiration of this provision being taken from previous amendments. Consequently, the author ponders over evolution of position of creditor with security in time – in particular with regards to predictability of satisfying their claim in allocation procedure within immovable asset auction. The article points out the fact that procedural legislation and its amendments substantially affect the law of securities itself.

CONTENT

INTERVIEW	6	Small Debt is Debtor's Issue, a Big One is an Issue of the Creditor Interview with prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., Pro-rector for Academic Qualifications of the Charles University in Prague	COURT PRACTICE	25	Court Practice of the Constitutional Court Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
ARTICLES	10	Tackling Debt Crisis in Archaic Civilisations in Context of the Present Days Mgr. et Mgr. Jiří Flam		28	Court Practice within the Field of Enforcement Section prepared by Mgr. David Hozman
	15	Bailiff Order of Lien as Amended with Effect from 1st July 2015 Mgr. Michal Jančuška	CHAMBER STANDPOINTS	30	New Legal Standpoints of Bailiffs Chamber of the Czech Republic Section prepared by Mgr. Ing. Antonín Toman
	20	Secured Creditor's Position Transparency Mgr. Tomáš Trojan	REVIEW	32	National Minorities in Socialist Yugoslavia Mgr. Jiří Pokorný

Cover and interview photograph by Petra Škarková

Komorní listy

dvacáté šesté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘIJMENÍ J. Název článku. Komorní listy, 01/2016. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015. s. xx. MK ČR E 19153.

Redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
Mgr. Petra Báčová
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
Mgr. David Hozman
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
Mgr. František Korbek, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Mgr. Pavel Tintěra

zdarma
náklad 800 ks
vychází čtvrtletně
datum vydání 4. 3. 2016

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on-line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

redakce

Barbora Krúpová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy
Na Pankráci 1062/58
140 00 Praha 4

kontakt

tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Tereza Lungová

sazba a tisk

PRINTECO s. r. o., Brno

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.








**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**

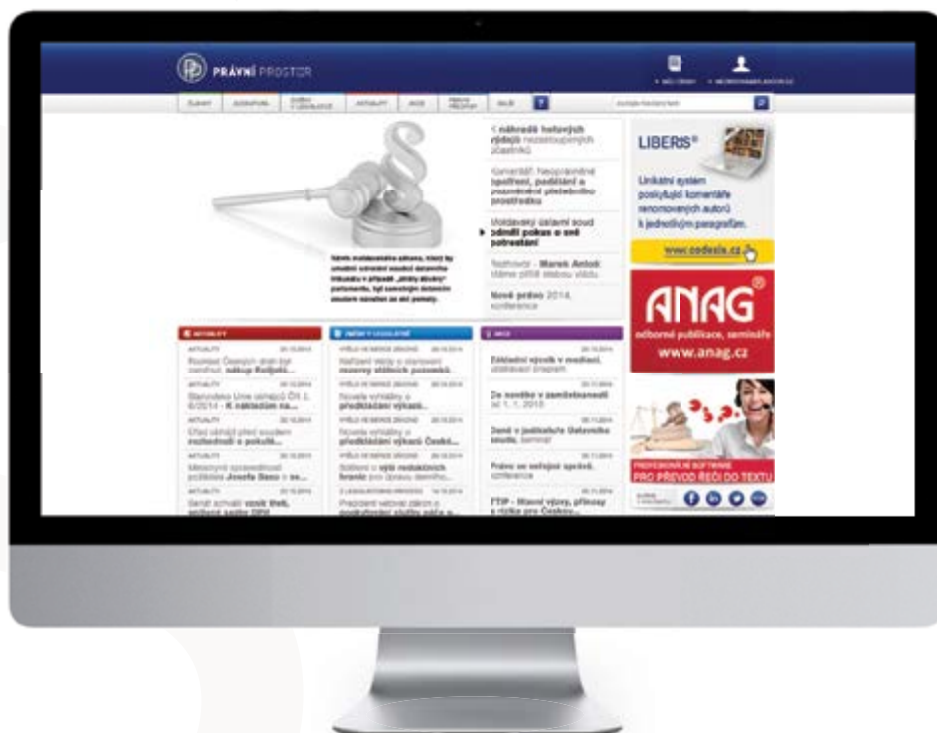




PRÁVNÍ PROSTOR

KOMPLEXNÍ PRÁVNÍ PORTÁL

-  Články a komentáře odborníků a autorů k aktuálním tématům
-  Výběr zajímavých judikátů
-  Komentované změny v legislativě
-  Aktuality z právního světa
-  Vyhledávání v platných právních předpisech
-  Přehled o pořádaných odborných akcích
-  Prostor pro pracovní příležitosti v oboru



www.pravniprostor.cz

15 let
Exekutorská
komora ČR

Zajišťujeme vykonatelnost práva



Exekutorská komora
České republiky

www.ekcr.cz